

Babar Viktor

1969-1995 *1969-1995 * 1969-1995
1969-1995 * 1969-1995 *1969-1995 * 1969-1995
1969-1995 *1969-1995 * 1969-1995 *
1969-1995 * 1969-1995 *1969-1995 * 1969-1995
1969-1995 *1969-1995 * 1969-1995 *

Az Szki 26 éve

B u d a p e s t 2 0 1 9

* 1969-1995 *1969-1995 * 1969-1995 *
1969-1995 * 1969-1995 *1969-1995 *

Babar Viktor

Az Szki 26 éve

Babar Viktor

Az Szki 26 éve

Budapest, 2019

Magánkiadás
Babar Viktor, 2019
Viktor.Babar@gmail.com

Felelős szerkesztő: Végső László

A borító belső oldalán a Donáti utca részlete látható az Szki
1980-ban épült székházával.

Készült a Pannónia Nyomdában
Budapest, 2019. november 22-én
200 példányban

ISBN 978-615-00-6855-8

Tartalomjegyzék

Előszó	6
Az egykori Szki egy kívülálló szemével (Babar Viktor)	10
Az Szki 26 éve (Babar Viktor)	13
Módszertan és demográfiai helyzetkép	14
Az Szki-ban töltött évek statisztikai	14
Az Szki mint munkahely	17
Tevékenységi területek az Szki-ban	18
Előrelépés a vezetési hierarchiában	20
Az Szki-ban eltöltött időszak jelentősége	21
Hozzájárulás az Szki szakmai ismertségéhez	22
Az Szki részvétele az Egységes Számítógéprendszerben (ESZR)	22
Az Szki technikai felszereltsége	24
Az Szki-tól való távozás után	26
Az Szki-tól való távozás oka	27
Az Szki és az új munkahelyek	28
Melléklet: a kérdőív	31
A kérdőívre adott válaszok táblázatokban (Babar Viktor)	39
Nagyítás (Kovács Ervin)	54
A szabadszavas kérdésre adott válaszok (Babar Viktor)	57

Előszó

A könyvecske, amit az olvasó most a kezében tart, egy kutatás eredménye, melyet a fiatal statisztikus, Babar Viktor készített felkérésünkre az Szki megalapításának 50. évfordulójára. Arra kérjük, interneten kitölthető kérdőíves módszerrel vizsgálja meg:

- Kik voltak, honnan jöttek az egykori munkatársak?
- Milyenek találták az Intézet hangulatát?
- Milyen volt a munkatársak kapcsolata?
- Milyen volt a felszereltség?
- Mennyire érezték fontosnak a munkájukat, az eredményeiket?
- Miért távoztak az Intézettől?
- Milyenek látták távozás után kívülről az Intézetet?

Az eredményekről készüljön egy kiadvány is. Rövid 10 év alatt ez lenne a negyedik esemény, amelynek alkalmával egykori – ma már nem létező – munkahelyünkre emlékezünk. Az első három:

- Náray Zsolt (1927–1995) emléktábla-avatás, 2009. május 8.
- Volt egyszer egy Szki... Budapest, 2011
- Megemlékezés az emléktábla avatás 10. évfordulóján, Budapest, 2019. május 10.

Először arra gondoltam, hogy ebből az alkalomból próbáljuk meghatározni **az Szki informatikai lábnyomát**. Mik azok az Szki-eredmények, amelyek tartósan megmaradtak a világban, s amelyekről ma is bátran állíthatjuk, büszkék vagyunk rájuk. A magam elfogultságával szemlélve az Szki-t annak is elsősorban, de nem kizárólag az általam jól ismert részét (az alkalmazások területét) fel is soroltam magamban néhányat, és próbaképpen megkértem néhány volt kollégát, gondolkodjanak el ők is erről a saját területükön. Mérsékelt sikert arattam, hamar be kellett látnom, hogy akkor (2019 májusában) már nincs reális esély a novemberi megvalósulásra.

Ekkor, egy „jetlages” álmatlan éjszakán, jött az újabb ötlet: bízzunk meg egy *elfogulatlan, külső személyt*, egykori munkatársaink körében, *kérdőíves felméréssel és statisztikai értékeléssel alkosson ő képet az Intézetről*. (Tartson tükröt elénk.) Reggel rögtön e-mailt írtam Kovács Ervinnek, aki azonnal támogatta az elképzelést, és biztatott, hogy valósítsuk meg. Megosztottam az ötletet néhány to-

vábbi kollégával (Dömölki Bálinttal, Jobbágy Tiborral, Németi Tiborral, Reszler Ákossal, Szekér Judittal), akiktől további értékes megjegyzéseket, kiegészítéseket és elgondolkodtató kérdéseket kaptam.

Elindult a munka. A kérdőívet elküldtük *minden egykori Szki munkatársnak*, akinek az e-mail-címét elvileg ismertük, azaz a kitöltésére nem előre kialakított szempontok szerinti, reprezentatív mintát kértünk fel. 2009-ben még 1394 fős listával rendelkezünk, mára ez kb. 450-re olvadt. Ennyi e-mail címre ment ki végül a kérdőív, ahonnan hibajelzés nem jött vissza, tehát ennyien kaphatták meg a kérdőívet. Az értesítéseket az Szki Facebook-csoportban is közreadtuk. A kérdőívet végül 226 egykori munkatárs (a címzettek fele) töltötte ki. (Ez jó aránynak tartható.)

Amikor elkészült a munka, és elolvastam Babar Viktor összefoglalóját meg a teljes értékelést (összességében a kialakítható kép NAGYON – szinte meglepően pozitív lett!), egy kérdés fogalmazódott meg bennem: *mégis milyen gyenge pontokkal rendelkezett az az intézet, amelyről sok év távlatában is ennyi pozitívumot sorolnak fel az egykori munkatársak, ami miatt lényegében nem élte túl alapító főigazgatója, Náray Zsolt visszavonulását?* Erre vonatkozóan a kérdőív nem tartalmazott célirányos kérdéseket. Engem mégis izgatott a gondolat: megpróbáltam felidézni ezeket a problémákat. Most, itt, röviden közreadom, mire jutottam: a SAL vezetőjeként a 80-as években mivel küzdöttem. Megengedem, másoknak, más lehet a válasza erre a kérdésre.

1. Laboratórium mint önelszámoló egység

A laboratóriumok, ezek az önelszámoló egységek, az Szki 1969-es alapításától az Intézet hatékony gazdasági és szakmai működésének is fontos alapjául szolgáltak. Az idő előrehaladtával egyre jobban megmutatkozott ennek a rendszernek egy gyenge pontja.¹ Az évek során az Intézetben komoly szakmai gárda alakult ki a számítástechnika minden területét lefedve. A 80-as évekre ez a szakembertömeg képes lett volna olyan komplex szakmai feladatokat is megoldani, amelyeket egy-egy laboratórium önmagában nem lett volna képes. Ha az Intézet mozgósítani tudja ezt a tudás-készletet, jelentős előnyhöz jut a versenytársaihoz képest. A laboratóriumok együttműködését azonban gátolta 1968-ban még inno-

¹ Erről Kovács Ervin is megemlékezik e könyvecskében közreadott „Nagyítás” című írásában.

vatívnak számító, sajátosan kialakított (de, a számviteli rendtől eltérő) önelszámoló jellegűk. Egy nagyméretű közös projekthez például tisztázni kellett volna, a részt vevő laboratóriumok mekkora szellemi és anyagi értéket *fektetnek be*, és ennek megfelelően a későbbi jövedelemből hogyan osztoznak. Ennek lehetősége nem volt kidolgozva. Az együttműködés határozottan jó volt a munkatársak szintjén, de a laboratóriumok szintjén a feltételek hiányoztak.

2. Vállalati gazdasági munkaközösségek, VGMK

A VGMK lényegében egy vállalkozási forma volt, a 80-as évek elején a gazdasági munkaközösségeknek egy vállalaton belül működő formája. Alapvető célja az volt, hogy növelni lehessen a dolgozók jövedelmét a vállalati bérek emelése nélkül. (Így lehetett kibújni a bértömeg- és bérszínvonal-gazdálkodás merev korlátai közül): bizonyos feladatokat kiszerveztek a VGMK-ba, és ezekért szerződés formájában a vállalatok fizettek a VGMK-nak. Ezzel lényegében a magyar vállalatokon belül kettős hatalom alakult ki. Hiszen a dolgozó attól a szervezettől függ, ahonnan a jövedelmét kapja. Vagyis a munkatársak ettől kezdve függtek a laborvezetéstől is és a VGMK-tól is. Hosszú távon a „*kettős hatalom*” nem tesz jót a gazdálkodó szervezetnek. Persze, ez a probléma nem volt Szki-specifikus: minden korabeli magyar gazdasági szervezetnél fellépett.

3. Export munka

A SAL munkatársainak egy része (a 80-as években már egyre növekvő része) német és osztrák számítástechnikai cégeknél dolgozott szerződéses formában. Ez első ránézésre előnyös volt az önelszámoló laboratóriumnak is, hiszen a hazai szintnél magasabb bevételre tett szert, és előnyös volt az exportmunkán dolgozó munkatársaknak is, akiknek megnőtt a jövedelmük, és az új szakmai környezetben általában jelentős új szakmai ismeretekre tettek szert. Az exportmunka lehetőségei ráadásul egyre bővültek. A 80-as évek közepén már az új munkatársak egy éven belül exportmunkán dolgozhattak, ha volt elfogadható szintű angol vagy német nyelvtudásuk. *Ez viszont lényegesen korlátozta a laboratóriumok szakmai potenciálját*, hiszen a munkatársak egy idő után kikerültek a hazai szakmai munkából.

Nem állítom, hogy csupán a fenti három tényező vezetett az Szki megszűnéséhez, de jelentős mértékben akadályozta azt, hogy a

magyar informatikai piacon komplex rendszerek fejlesztésével jelenjen meg, habár sokrétű szakember-kapacitása ezt lehetővé tette volna. És ezen a területen jelentős konkurenciánk nem volt.

Azon is érdemes lenne elgondolkodni egyszer, hogy *mivé-hova „foszlott” az Szki vagyona*. Épületei az „állam” kezén maradtak, mert az Intézet nem élt azzal a rendszerváltás elején néhány hónapig megnyíló lehetőséggel, hogy saját nevére írassa őket. Ezeket (fogalmazzunk így) a „gazda” végül mások rendelkezésére bocsátotta.

Más a helyzet a *„szocialista” számvitel által számon nem tartott (a könyvekben nem szereplő, főleg külföldi) kapcsolati tőkével, és a munkatársak fejében felhalmozott tudással*, melybe az Szki-nak óriási (szellemi és anyagi) befektetései feküdtek. Ezek csak látványosan enyésztek el: alapvetően az egykori munkatársak magánvállalkozásaiban és egyéni karrierekben hasznosultak – gyarapítva persze egyúttal a közösség vagyonát is. Az, mondjuk, mellékkörülmény (?), hogy ennek a szocialista főkönyvekben nem szereplő szellemi vagyonnak a szétszétlásában-szétoztlásában sok volt az *esetleges-véletlenszerű* elem. Mondhatjuk erre rezignáltan, „az élet már csak ilyen...” Az érdekes az, hogy ezek az esetleges-ségek esetleges veszteséinek keserősége-nehezeltelése (ennek valamilyen lenyomata) egyáltalán nem jelent meg ebben a kutatásban. (Talán, mert úgy alakultak a sorsok, hogy nem is lettek volna ilyenek? – Alig hihető!)

Mi, most, ezen a kerek évfordulón ne feledkezzünk meg róluk (a rendszerváltozásban vesztes kollégáinkról) sem.

Befejezésül köszönetet mondok azoknak az egykori Szki-s munkatársainknak, akik vették a fáradságot, és kitöltötték a kérdőívet. Az értékelést elolvasva megerősödött bennem, hogy mégiscsak létezhet az Szki-nak az a bizonyos informatikai lábnyoma, és talán még nem késő e lenyomat kiterjedését és mintázatát meghatározni.

Végső László

Az egykori Szki egy kívülálló szemével

Normál esetben nehéz feladat lenne teljesen laikusként, személyes tapasztalatok nélkül, pusztán egy online közvélemény-kutatás számaira alapozva véleményt alkotni egy olyan tudományos műhelyről, munkahelyről, közösségről, szervezetről, amelynek fénykora egy olyan politikai rendszer idejére esett, amelyben jelen sorok írója nem élt. Az adatfelvétel eredményei azonban azt mutatják, hogy a Számítástechnikai Koordinációs Intézet (későbbi nevén Számítástechnikai Kutató Intézet) egy rendkívüli oázis lehetett a kádári hétköznapiok szürkességében.

Az Szki-t egyedülálló történelmi pillanatban, épp fél évszázada, az új gazdasági mechanizmus bevezetésének közepette hívták életre, a Náray Zsolt irányította intézet vezetése pedig úgy döntött, hogy esélyt ad a mérnökök legújabb generációjának, hogy bizonyítsák rátermettségüket a legmagasabb szintű szakmai feladatok elvégzésére. Az adatok azt mutatják, hogy az első tíz évben csatlakozó kollégák nem kevesebb mint négytizedének az Szki volt karrierje során az első munkahelye. Arról, hogy az intézet mennyire fiatalos közösség volt, számos egykori kolléga megemlékezett a kérdőívhez tartozó egyik, szabadszavas kérdésben, amelyben azt kértük a válaszadóktól, írják le az első szót vagy épp mondatot, amely eszükbe jut az Szki-val kapcsolatosan. Volt, aki azt emelte ki, hogy ez az intézet egy nagy iskola volt, ahol szinte az egyetemi éveket megtoldva, az ország legmagasabb színvonalú műhelyében gyakorolhattak a pályakezdők. A fiatalossághoz a barátság is hozzátartozott, többen kiemelték, mennyire szerencsésnek tartják magukat, amiért naponta egy ilyen családias, vidám légkörű munkahelyre járhattak dolgozni, és mennyire szívesen emlékeznek vissza ezekre az évekre. A kérdőívben tettünk egy kísérletet arra, hogy felmérjük, az egykori kollégák hogyan emlékeznek vissza az Szki légkörére. A résztvevők nem kevesebb, mint 94 százaléka válaszolta azt a kérdésünkre, hogy „az Szki egy serkentő közösség volt”. A kérdőívben még szerepelt egy olyan kategória is, miszerint „az Szki egy visszahúzó, gátló közösség volt”, azonban a 226 válaszadó közül senki nem érezte úgy, hogy ez lenne közelebb az igazsághoz. Nem kell ennél meggyőzőbb bizonyítékokat keresni arra, hogy az intézet mennyire különleges munkahelynek számított.

Az Szki elsődleges feladata létrejöttekor a magyar részvétel koordinálása volt az Egységes Számítógéprendszerben. Hogy mennyire kivételesen magas színvonalú szakmai munka folyt az intézet falai között, azt jól mutatja az egykori dolgozók iskolai végzettség szerinti összetétele. A munkavállalók több mint kilenczede rendelkezett valamilyen felsőfokú végzettséggel, és több mint 10 százalékos tudományos fokozattal. A szabadszavas kérdésben is többen emlegették az Szki-s közösséget úgy, mint egy mérnökökből álló élcsapatot, szakmai centrumot. Bár tudjuk, hogy a munka egy jelentős része a nyugati országok fejlesztéseinek lekövetésére korlátozódott, nagyon sokan emelték ki a rendkívül magas szakmai színvonalat, sőt többen olyan tudásanyagról írtak, amelyből még ma is helyel-közzel meg lehet élni. Többen emlékeznek azért is jó szívvel az egykori Szki-ra, mert abban az időben az innováció és a magas hozzáadott értékű informatikai fejlesztések zászlóshajójának számított Magyarországon. Ennek megfelelően a kérdőívet kitöltő egykori dolgozók majdnem héttizede azt válaszolta, hogy saját szakmai fejlődése szempontjából az Szki-ban eltöltött időszak nagyon jelentős volt, további 26 százalék pedig úgy gondolta, hogy inkább jelentős évek voltak ezek.

Bár a kérdőívben nem tettünk fel vele kapcsolatban kérdéseket, a nyitott kérdésben többen kiemelték a már említett vezető, Náray Zsolt szerepét is. A jelek szerint Náray igazán karizmatikus vezetőként viselkedett, aki a kezdetektől kézben tartotta az intézet irányítását, és nem is nagyon engedte el a gyeplőt egészen nyugdíjba vonulásáig. A kutatás egészére, a kérdőív összetételére visszatekintve talán az egyetlen hiányérzetünk az lehet, hogy a kérdőív nem tartalmazott kérdéseket Náray vezetési módszereiről. Ez különösen jól értékelhető lett volna, ha a kérdések lehetőséget adnak Náray vezetési módszereit összehasonlítani az új munkahelyek vezetésével. Az ugyanis bizonyos, hogy az Szki nem úgy működött, mint az ország vagy a keleti blokk legtöbb munkahelye. Szabadszavas kérdésre adott válaszukban többen kiemelték, hogy nyugati stílusú intézetként kiszakította munkavállalóit a mindennapi Magyarország valóságából. Ez a megállapítás politikai szempontból is megállja a helyét, hiszen az Szki-ban a jelek szerint igyekeztek politikamentes környezetet teremteni, amely abban a közegben rendkívül inspiráló lehetett a kollégák számára. Ennek fényében nem csoda, hogy a dolgozók 41 százaléka 10-19 évig segítette munkájával az intézetet, de még talán ennél is lényegesebb, hogy akadt 18 százaléknál is több olyan válaszadó, aki több mint

húsz évig volt az Szki munkatársa, tehát annak majdnem teljes fennállása alatt.

A rendszerváltás idején az Szki mély válságba került, amelyből már nem tudott kilábalni, és végül 1995-ben meg is szűnt. Egykori munkavállalói diaszpóráként szóródtak szét, és igazoltak magyar és nemzetközi informatikai vállalatokhoz. A távozók mintegy egyötöde külföldön próbált szerencsét, ami jól mutatja a felgyülemlett szürkeállomány mennyiségét és minőségét. Körülbelül hasonló volt azok aránya, akik saját vállalkozást alapítottak. Bárhol folytatták is pályafutásukat, nyolctizedük arról számolt be, hogy az Szki-s szakmai múlt az új munkahelyen előnynek számított, az új munkaadóknak pedig majdnem háromnegyede ismerte az Szki-t mint intézményt, és sokan szakmai működésével is tisztában voltak. Ezek az adatok arra engednek következtetni, hogy az Szki a kor informatikai vállalatai közül is kiemelkedő műhely volt, hatása minden bizonnyal még sokáig továbbgyűrűzött a magyarországi számítástechnikai szférában.

Az Szki 26 éve

Kérdőíves kutatás a Számítástechnikai Koordinációs Intézet egykori dolgozóinak részvételével

Babar Viktor

Módszertan és demográfiai helyzetkép

A kutatás 2019. szeptember 16. és 2019. október 16. között készült online kérdőíves módszertannal. Az egykori Szki-dolgozók egy halmazát (körülbelül félezer főt) tartalmazó elektronikus levelezőlistára négy alkalommal küldtük ki a válaszadásra buzdító levelet, illetve a kérdőívre mutató hivatkozást. Az egy hónapos periódus alatt 226-an vettek részt a kutatásban. Mivel a mintavétel nem a valószínűségi számítás elméletén alapult, a kutatás semmilyen demográfiai ismérv szerint nem reprezentálja az Szki egykori munkavállalóinak összetételét. A kérdőívet a tanulmány végén található Melléklet tartalmazza.

A válaszadók túlnyomó többsége, szűk héttizede a férfiak köréből került ki, a nők aránya körülbelül 30% volt. A kutatás résztvevői közül a legfiatalabb 51, a legidősebb pedig 89 éves volt (az előbbi válaszadó 1968-ban, az utóbbi 1930-ban született). A kitöltők életkora normális, vagyis haranggörbe-eloszlást követett, tehát az átlagos, illetve medián-életkorúak nagyobb számban vettek részt a kutatásban. Az 50 és 65 év közöttiek csoportjához tartozott a megkérdezettek 30%-a, a 66–75 évesek alkották a minta 55%-át, míg a maradék 15% mondta magát 76–90 esztendősnak. Ami a legmagasabb iskolai végzettséget illeti, mindössze 2% volt a szakmunkás- vagy szakiskolai végzettségűek aránya, 6% pedig az érettségizetteké. Az elemzés során (az alacsony mintaelemszámok miatt) e két csoportot összevonva kezeljük. A kitöltők csoportjának 16%-a szerzett főiskolai diplomát, a legnagyobb csoport pedig az egyetemi diplomával rendelkezőké volt, a válaszadók 65%-a tartozott ide. Tudományos fokozatot a megkérdezettek 11%-a szerzett.

Az Szki-ban töltött évek statisztikái

Ami az Szki-hoz való csatlakozást illeti, a lehető legkorábban, vagyis épp ötven évvel ezelőtt a kutatásban részt vevők 6%-a lépett be az intézet kapuján, és akadt egyetlen olyan kolléga is, aki 1990-ben, a rendszerváltás évében nyert felvételt. A minta 39%-a 1969 és 1974 között kezdte el Szki-s pályafutását, 27% 1975 és 1980 közötti belépő is részt vett a kutatásban, a maradék 34% pedig 1981 és 1995 között jelentkezett. Az átlagos mintatag 1977-ben kezdte az intézeti munkát, és ehhez közel esik a mediánérték is (1976).

Egy olyan egykori kolléga is kitöltötte a kérdőívet, aki már az intézet megalakulása után egy évvel, 1970-ben kilépett, viszont nem ez volt a jellemző, a másik véglet ilyen tekintetben ugyanis az Szki bezárásának az éve, ekkor a kitöltők 8%-a távozott. Azt, hogy mennyire jellemző volt, hogy a rendszerváltásig, vagy akár a végéig kitartottak, jelzi, hogy a megkérdezetteknek csupán a 35%-a hagyta ott az Szki-t 1970 és 1988 között, további 34% az átalakulás éveiben (1989–1991) váltott munkahelyet, és 31% azok aránya, akik 1992 és 1995 között fejezték be az intézeti karrierjüket. Ezek fényében nem meglepő, hogy a kilépés átlagos ideje 1989, és a medián is szinte ugyanennyi (1990).

A későbbi elemzés folyamán fontos szerepe lehet az úgynevezett középévnek. Ez a belépés és a kilépés évének átlagát jelenti, tehát azt az évszámot, amikor az adott dolgozó pontosan annyi ideje tartózkodott az intézetben, mint amennyi még hátravolt az itt eltöltött pályafutásából. Talán ez a mutató a legalkalmasabb arra, hogy elkülönítse az Szki különböző korszakait megélt munkatársak attitűdbeli eltéréseit, véleménykülönbségeit. 1969 és 1980 között volt a középéve a kutatásban részt vevők 22%-ának, míg a többségnek, 46%-nak 1981 és 1985 közé, 32%-nak pedig 1986 és 1995 közé esett.

Nagyon érdekes megfigyelni az Szki-tagság időtartamának mintáztatit. A válaszadók 6%-a mindössze egy évet töltött az intézetben, a rekorder pedig az a két fő, akik bevallásuk szerint 1969-től 1995-ig, vagyis 26 éven át ott dolgozott. A munkavállalás időtartamának átlaga 12 év, mediánja pedig ennél valamivel kevesebb, 10 év, ami azt mutatja, hogy darabra valamivel többen töltöttek kevesebb időt az Szki-nál, az átlagot pedig a kevesebb számú magas kiugró érték emelte meg. Ezt támasztja alá az adatok részletes elemzése is: legtöbben 7 vagy 10 évig szolgálták az intézetet (9-9%), de a négy év után távozók is jelentősnek mondható hányadot jelentenek (8%). Összességében a kitöltők 42%-a töltött 1–9 évet az Szki kötelékében, 41% azok aránya, akik 10–19 év után távoztak, ennél többet pedig 18% húzott le.

Az Szki-tagság ideje és a középév korrelációs vizsgálata egy érdekes, ámde nem túl erős² összefüggésre világít rá: a régebbi

² A Pearson-féle korrelációs együttható két értékthalmaz közötti lineáris kapcsolat nagyságának és irányának mérésére szolgáló statisztikai mérőszám, amely -1 és 1 közötti értékeket vehet fel. Minél közelebb van a

munkatársak valamivel hosszabb ideig szolgálták az intézetet, mint az újabbak. Ez a jelenség nem feltétlenül jelenti azt, hogy az idősebb kollégák valamilyen generációs sajátosság miatt lettek volna hűségesebbek egy-egy munkahelyhez, jelen esetben az Szki-hoz, inkább arról lehet szó, hogy a fentebb már említett, a rendszerváltás okozta kilépési hullám tizedelte meg némileg az állományt, és vezetett rövidebb Szki-s karrierekhez az intézet fennállásának utolsó egy, másfél évtizedében.

Fennállásának első évtizedében az Szki-t meglehetősen férfidominancia jellemezte. A kutatásban részt vevő férfiak 24, míg a nők 16%-ának a középeve esett erre az időszakra. A nők jelenléte leginkább az 1981–1985 közötti időszakra jellemző, 52%-uk középeve esik erre az időszakra, míg a férfiak 44%-áé. Mindkét nem 32%-ának középeve esik az intézet működésének utolsó évtizedére (1986–1995), tehát ekkor jellemezte leginkább az intézetet a teljes mintára jellemző 70–30 arányú férfitöbbség. Senkit sem érhet meglepetésként, hogy a kor és a középeve erős korrelációt mutat. Az 51–65 évesek 61%-a 1986 és 1995 között, a 66–75 évesek 52%-a 1981 és 1985 között élte középevét az Szki-nál. A 76–89 évesek eloszlása érdekesebb: 35%-uknak 1969 és 1980 közé, 53%-uknak 1981 és 1985 közé, és 11%-nak csak 1986 utánra esett a középeve. Ez az adat egyértelműen az Szki munkatársainak életkori sokszínűségét támasztja alá: a pályakezdekők csatlakozása az intézethez éppúgy jellemző volt, mint a tapasztaltabb munkatársaké.

Érdekes összefüggésekre derít fényt a legmagasabb iskolai végzettség és a középeve kapcsolatának vizsgálata is. A felsőfokú végzettségűek közül az egyetemi diplomával és a tudományos fokozattal rendelkezők középeve körülbelül az átlagosnak (22%) megfelelő arányban esett 1969 és 1980 közé. A válaszadók 46%-ának, de az egyetemi diplomások csupán 41%-ának középeve volt 1981 és 1985 között. A főiskolai diplomával (62%) és a tudományos fokozattal rendelkezők (54%) ekkor felülreprezentáltak voltak. A legutolsó (1986-tól 1995-ig tartó) időszakban ez a csoport némiképp kikopott a szervezetből: a doktori címmel vagy egyéb fokozattal

–1-hez vagy az 1-hez, annál nagyobb mértékű összefüggést mutat, míg a 0-hoz való közelsége a függetlenség jele. A jelen esetben tapasztalható –0,262-es érték gyenge negatív kapcsolatot jelent, tehát alacsonyabb középeve-értékekhez valamivel hosszabb tagsági időtartamok köthetők.

rendelkezők csupán 21%-ának esett a középéve ebbe a periódusba (szemben a teljes minta 32%-ával), ekkor ugyanis az egyetemi diplomások (36%) kerültek relatív fölénybe. Elmondható tehát, hogy a tudományos fokozattal rendelkező munkatársak bátran mertek élni a rendszerváltás nyújtotta lehetőségekkel, és nagy arányban néztek új munkahely után.

Érdekes összefüggésekre világít rá az intézetnél eltöltött idő demográfiai jellegű vizsgálata is. A férfi munkatársak az átlagosnál (42%) valamivel nagyobb arányban (48%) tartoznak a 0–9 éves tagsági idővel rendelkezők csoportjába, vagyis a rövid Szki-s munkavállalások aránya átlagon felülnek mondható a férfiak körében. A nők között a 10–19 éves Szki-karrier (49%) meghaladja a 41%-os átlagot, és intézetet 20–26 évig szolgálók aránya is magas (23%). Az egyetemi diplomával rendelkezők átlagos munkaideje nagyrészt megegyezik az átlaggal, viszont a főiskolát végzettek csaknem fele dolgozott 10–19 éven át Szki-ban. E helyütt is jellemző, hogy a tudományos fokozattal rendelkezők valamelyest rövidebb időt töltöttek az Szki állományában: 46%-uk 0–9 évet, és csupán 12,5%-uk 20–26 éve. Az Szki megtartóerejét mindazonáltal jól jellemzi, hogy azok, akiknek ez volt az első munkahelye, az átlagosnál nagyobb arányban (23%) maradtak 20–26 évig az intézetben, tehát a pályakezdők majdnem negyede lényegében szakmai karrierje felét az Szki kötelékében töltötte.

Az Szki mint munkahely

Az Szki a válaszadók meglepően nagy hányadának, 37%-ának volt első munkahelye; 33% második és 29% harmadik–ötödik munkahelyként hivatkozott rá. A férfiak között felülreprezentáltak azok (39%), akik tanulmányaik után az Szki-nál helyezkedtek el. A nőknél ez a ráta csupán 32%, valamivel többüknek (35%) második munkahelye volt az intézmény. Az Szki a tudományos fokozattal rendelkezők számára remek keltetőnek bizonyult: a doktoráltak között átlagon felüli, 46%-os azok aránya, akik hosszú tanulmányaik befejezése után itt helyezkedtek el. Az egyetemi diplomások ebben is az átlagoshoz közeli arányokat mutatnak, a főiskolán végzetten között viszont az átlagosnál valamivel jellemzőbb, hogy harmadszorra–ötödszörré igazoltak az intézethez. A pályakezdők foglalkoztatása leginkább az intézet első éveire jellemző: az 1969 és 1974 között belépők körében a teljes sokaság átlagát meghaladó, 41% az első munkahelyesek aránya, az 1981-től 1995-ig csatlakozók között viszont mindössze 32%. Az Szki fennállásának utolsó

két évtizedére azonban a korábbi 24%-ról 32-33%-ra nőtt azok aránya, akik harmadik-ötödik munkahelyként emlékeznek az intézetre, vagyis a presztízs növekedésével tapasztaltabb munkatársak is egyre többen választották az intézetet. Az Szki lehetővé tette munkavállalói számára, hogy feljebb lépjenek a ranglétrán, amivel sokan tudtak is élni. Az egykori csoportvezetők 50%-a pályakezdőként került az intézethez, tehát a frissen végzettek fele vezetői tapasztalattal is gazdagodott Szki-s éveiben. Az igazgatók, laboratóriumvezetők 41%-ának, az osztályvezetők vagy önálló csoportvezetők 37-37%-ának volt második vagy harmadik-ötödik foglalkoztatója az Szki.

Tevékenységi területek az Szki-ban

A megkérdezettek 85%-a dolgozott valamelyik laboratóriumban (kutató-fejlesztő egységben) Szki-s pályafutása során. Ez a munkakör inkább a férfiakra jellemző, kilenczetedük végzett ilyen jellegű tevékenységet, míg a nőknek csupán 72%-a. Valamelyik leányvállalatnál vagy Szki alapítású gazdasági társaságnál a kutatásban részt vevők 17%-a dolgozott. A társadalmi nemnek ebben semmilyen magyarázóereje nincs, annál inkább a kornak, hiszen a ma 50–65 éveseknek mindössze 13, a 76–90 éveseknek viszont 24%-a dolgozott ezekben az egységekben. A tudományos fokozattal rendelkezők valamivel felülreprezentáltak ebben a körben (21%), és azok háromtizedét is a leányvállalatok alkalmazták, akiknek a harmadik-ötödik munkahelye volt az intézet. Az Szki-tagság idejét tekintve alapvetően a két szélsőérték felé tendálnak a leányvállalatok vagy az Szki alapítású gazdasági társaság alkalmazottjai: az Szki-ban 0–9 évig szolgálók 21%-a, a 20–26 évig szolgálók 20%-a dolgozott ilyen munkakörökben, a 10–19 évig az intézet kötelékébe tartozóknak viszont csak 13%-a. A leányvállalati munka az intézet fennállásának utolsó évtizedét jellemzi: az 1981 és 1995 között belépők háromtizede dolgozott ilyen munkakörben, azoknak pedig, akiknek 1986 és 1995 közé esett a középvük, 36%-a. A gazdasági, jogi vagy adminisztratív apparátushoz a kérdőív kitöltőinek csupán 6%-a tartozott (a középfokú végzettségűek 18%-a), az ESZR-koordinációban 5% vállalt munkát (a tudományos fokozattal rendelkezők 21%-a), az üzemeltetésben pedig mindössze 1%.

A 85%-nyi laboratóriumi dolgozó 65%-a fejlesztési területen dolgozott, 12% az alkalmazásban, 5% a kutatásban, és mindössze

2% az adminisztrációban. A kutatók (6%) és a fejlesztők (74%) körében jócskán felülreprezentáltak voltak a férfiak, a nőkre inkább az alkalmazásban (17%) és az adminisztrációban (6%) osztottak feladatokat. A kutatás szinte teljes egészében a tudományos fokozattal rendelkező munkatársak területe volt, 12,5%-uk végzett ilyen, rendkívül magas hozzáadott értékű munkát. Az egyetemi diplomások 72%-a a fejlesztésben vett részt, de a tudományos fokozattal rendelkezők (67%) és a főiskolai diplomások (62%) túlnyomó többsége is ezt a tevékenységet végezte. Nem meglepő, hogy az alkalmazásban és az adminisztrációban középfokú végzettségűeket foglalkoztattak. Az intézetnél 20–26 évet eltöltött munkavállalók 72%-a az egyes laboratóriumokban fejlesztőként dolgozott, ez tehát egy olyan magas színvonalú munkakörnek számított, amelyért megérte hosszú távon is elköteleződni. Ezzel foglalkozott egyébként a pályakezdőként az Szki-hoz leszerződők 77%-a is.

A munkavállalók azon 18%-nyi halmazán belül, akik valamelyik leányvállalatnál vagy Szki-alapítású gazdasági társaságnál vállaltak munkát, 12% végzett szakmai tevékenységet, 4% az igazgatásban, 1% pedig adminisztratív munkakörben dolgozott. Nem meglepetés, hogy a szakmai munkakörökben itt is felülreprezentáltak az egyetemi diplomával és a tudományos fokozattal rendelkezők (utóbbiak 8%-a igazgatási-irányítói funkciót is betöltött), a főiskolai diplomások pedig adminisztratív teendőket láttak el (8%).

A válaszadók szűk négytizede töltött be valamilyen csoportvezetői tisztséget az Szki-ban: 8% igazgató, laboratóriumvezető (főosztályvezető), 19% osztályvezető vagy önálló csoportvezető, 12% csoportvezető. A vezetők között az intézeten belüli héttizedes részarányukhoz képest is felülreprezentáltak voltak a férfiak. Közülük csupán 59% nem töltött be valamilyen szintű vezetői tisztséget, míg a nők között ez az arány több mint 75%. Igazgató a férfiak 10, míg a nők 1%-a volt, és háromszor annyi férfi volt csoportvezető, mint nő. A legkiegyenlítettebb helyzet az osztályvezetők között állt fenn, a férfiak 20, a nők 16%-a töltött be ilyen pozíciót. Az idősebbek és a magasabb iskolai végzettségűek természetesen gyakrabban jutottak vezető pozíciókhoz. A tudományos fokozattal rendelkezők 21%-a, de az egyetemi diplomások 7%-a is igazgatói, laboratóriumvezetői tisztséget töltött be. Osztályvezető vagy önálló csoportvezető a tudományos fokozattal rendelkezők 29%-a, az egyetemi és a főiskolai diplomások 19-19%-a volt. A csoportvezetői tisztséget a középfokú végzettségűek 18%-a is elérte, de az

egyetemi diplomások és a tudományos fokozattal rendelkezők 13%-a is ebbe a körbe tartozott. Egy nagy szervezetben természetes, hogy az ott eltöltött idő és a megszerzett pozíciók egyenes arányban állnak egymással. Az Szki-t 0–9 évig szolgálók alig 23%-ából lett valamilyen szintű (jellemzően csoport-) vezető, míg a 20–26 évig az intézet kötelékébe tartozóknak 55%-ából.

Előrelépés a vezetési hierarchiában

Ahogy már fentebb is említettük, az Szki-ban lehetőség nyílt a szakmai fejlődésre és a szervezeten belüli mobilitásra. Azokból, akiknek első munkahelyük volt az Szki, 5%-ban lettek igazgatók, laboratóriumvezetők, 12%-ban osztályvezetők vagy önálló csoportvezetők, és 17%-ban csoportvezetők. Ebből a csoportból 30% állította azt, hogy Szki-s pályafutása alatt előrelépett a vezetési hierarchiában, tehát meglehetősen kevesen kezdtek már vezető pozícióban az intézeti karrierjüket. A pályafutásukat nem az Szki-ban kezdők nagyobb hányada töltötte be a fentebbi vezető pozíciókat, de így is egyértelmű, hogy az intézet megbízott saját nevelteiben. A teljes minta 31%-a jelentette ki egyébként, hogy az előrelépett az Szki hierarchiájában. Ahogy már láthattuk, ez inkább sikerült a férfiaknak (36%), mint a nőknek (19%), és a tudományos fokozattal rendelkezők (58%) léptek előre a legnagyobb arányban a ranglétrán. A fejlődés záloga tehát a megfelelő végzettség volt, ugyanakkor helyzeti előnyből indultak azok is, akik korábban csatlakoztak a szervezethez: az 1969 és 1980 közé eső középvűiek 41%-a legalább egy lépcsőfokot lépett feljebb. Kifizetődő volt a hosszabb ideig tartó Szki-munkavállalás is: a 10–19 évet szolgálók 41, a 20 évnél tovább az intézetben maradók 45%-a léphetett magasabb pozíciókba.

A vezetők átlagosan 8 évet töltöttek „hivatalban”. A mediánja ennek a számsornak 5,5 év volt, tehát szám szerint többen szolgáltak rövidebb ideig vezetőként, néhányak pályafutásának e szakasza viszont igen hosszúra nyúlt. A vezetők 16%-a csupán 2 éven, további 15%-a 3 éven, 11%-a egy egész évtizeden át, 27%-a pedig még ennél is tovább töltötte be pozícióját. Érdekeség, hogy habár a férfiak nagyobb arányban voltak vezetők, a nők valamivel hosszabban töltötték be ezeket a pozíciókat (átlagosan 9,5 évig, míg a férfiak csak 7 évig). Iskolai végzettség szerint a legtávolabbi az egyetemi diplomások foglalták el a főnöki székeket (átlagosan 8 évig), de nem sokkal maradtak el tőlük a tudományos fokozattal rendelkezők sem (átlagosan 7 év).

Az Szki-ban eltöltött időszak jelentősége

A válaszadók majdnem héttizede állította, hogy szakmai fejlődése szempontjából az intézetben eltöltött időszak nagyon jelentős volt. Inkább jelentősnek további 26%, inkább nem jelentősnek 3% tartotta pályafutása szempontjából az Szki-s éveket. A nőknek 74, a férfiaknak 68%-a értékelte fontosnak az intézetben eltöltött időt. Némi meglepetés lehet, hogy a fiatalabbak tulajdonítanak átlagon felüli jelentőséget az itt szerzett tapasztalatoknak, míg ez a 76–90 éveseknek csupán 65%-ára jellemző. Az Szki-ban végzett munka magas színvonalának remek mutatója, hogy a legmeghatározóbbnak a tudományos fokozattal rendelkezők tartják az intézetnél eltöltött időszakot (75%). A szakmai jelentőség és az intézetben eltöltött idő nincs teljesen arányban egymással. Bár a 0–9 évet az Szki-ban dolgozóknak csak 55%-a látja nagyon jelentősnek az intézetben eltöltött időt, a 10 ledolgozott év feletti mindkét csoport nagyjából azonosan fontosnak értékeli az Szki-s időszakot (80, illetve 77,5%). Az Szki-s pályafutásuk közepét 1969 és 1980 között elérők nyolctizede tartja igazán meghatározónak az Szki-s éveket, míg az 1986 és 1995 közötti középvéveseknek mindössze a 64%-a. Magától értetődő, hogy azok, akiknek az Szki az első munkahelyük volt, szakmai pályafutásuk szempontjából 76%-ban nagyon fontosnak tartják az ott eltöltött időszakot.

A kutatásban részt vevő egykori dolgozók túlnyomó többsége sikeresnek értékeli Szki-s szakmai tevékenységét: nagyon sikeresnek 43%, inkább sikeresnek 51%, inkább nem sikeresnek 2%, egyáltalán nem sikeresnek 1%. A legsikeresebbnek a tudományos fokozattal rendelkezők látják Szki-s időszakukat (71%). A főiskolai diplomások 59%-a, a középfokú végzettségűek 47%-a sikeresnek, míg, érdekes módon, az egyetemet végzettek abszolút többsége „csak” inkább sikeresnek értékeli az intézetben töltött éveket. Minél több időt töltött el valaki az intézet munkatársaként, annál sikeresebbnek látja ottani munkáját. A 0–9 évet az Szki-ban dolgozók 38%-a, míg a 20–26 évet az intézetnél töltők 50%-a érzi nagyon sikeresnek a munkáját. A középvéveiket 1985-ig letudók 45–46%-ban tartják nagyon sikeresnek szakmai munkájukat, a rendszerváltás környékének dolgozói viszont csak 39%-ban. A sikeresség érzését a megszerzett pozíciók is befolyásolják. Az igazgatók, laboratóriumvezetők 76, az osztályvezetők 51, a csoportvezetők 46%-a tartotta nagyon sikeresnek Szki-s munkavégzését, a vezetői pozíciót nem betöltőknek viszont csak a 36%-a.

Hozzájárulás az Szki szakmai ismertségéhez

Az Szki egykori dolgozóinak 15%-a látja úgy, hogy tevékenysége nagymértékben hozzájárult az intézet magyarországi szakmai ismertségéhez. 57% véli úgy, hogy inkább hozzájárult, 10% inkább nem járult hozzá, 6% egyáltalán nem járult hozzá. A legmagabiztosabbak ezzel kapcsolatban a 76–90 évesek (29%), az intézetben 20–26 évet eltöltők (27,5%), a tudományos fokozattal rendelkezők (21%), illetve az igazgatók, laboratóriumvezetők (35%): ők úgy gondolják, hogy munkájuknak különösen sokat köszönhet az Szki. A válaszadók 13% tartja úgy, hogy az intézet Magyarországon kívüli népszerűsítéséhez is nagymértékben hozzájárult, 37% inkább hozzájárult, 12% inkább nem járult hozzá, 16% pedig egyáltalán nem gondolja, hogy hozzájárult. A demográfiai eloszlás nagy vonalakban megegyezik az előző kérdésben tapasztaltakkal, azzal a különbséggel, hogy a nők a férfiaknál sokkal kevésbé érzik úgy, hogy hozzájárultak volna az Szki nemzetközi ismertségéhez.

A megkérdezettek 15%-a gondolja úgy, hogy Szki-s szakterülete egyedülállóan fontos szerepet töltött be az adott kor informatikai világában; 54% az átlagosnál fontosabbnak, 25% teljesen átlagosnak, 4% átlag alatti fontosságúnak tartja szakterületét. Leginkább a nők és a tudományos fokozattal rendelkezők tekintik egyedülállóan fontosnak szakterületüket, az Szki-nál 20–26 évet eltöltők 62,5%-a viszont „csak” az átlagosnál fontosabb szerepet tulajdonít neki. Érdekesség, hogy magabiztosabbak számítanak a középvüket 1981-ben vagy annál később átélők: 15%-uk egyedülállóan fontosnak és további 56-57%-uk az átlagosnál fontosabbnak tartotta szakterületét.

Az Szki részvétele az Egységes Számítógéprendszerben (ESZR)

Létrejöttkor az Szki legfontosabb feladata az Egységes Számítógéprendszer, vagyis az egykori szocialista országok közös számítógép-fejlesztési projektjének hazai összehangolása volt. Azt, hogy az ESZR-koordináció hazai vezető intézménye az Szki volt, a megkérdezettek 31%-a tartja nagyon meghatározónak, 34% inkább meghatározónak. 12% szerint ez nem volt meghatározó, és 23% (nagyon magas arány) nem tudott válaszolni, vagy nem akart állást foglalni a kérdésben. Kiemelkedő mértékben tartják nagyon

meghatározónak az ESZR-koordinációt a nők (46%) és a középfokú végzettséggel rendelkező munkavállalók. Az adatokból pontosan kiolvasható, mennyire meghatározta az intézet működésnek első évtizedét az ESZR-koordináció. Azon válaszadók közül, akik középeve az 1969-től 1980-ig tartó periódusba esett, 51% nagyon meghatározónak, 41% pedig inkább meghatározónak gondolja az Szki vezető szerepét a koordinációban, míg az intézet fennállásának utolsó évtizedében középvükhöz érkezők mindössze 25%-a gondolja nagyon, 26%-a pedig inkább meghatározónak ugyanezt. A koordinációban dolgozók viszonylagos szeparáltságát mutatja, hogy míg körükben (magától értetődő módon) mindenki fontosnak vagy nagyon fontosnak tartotta az ESZR-koordinációt, más területen dolgozók esetén rendre 20 és 30% között van azok aránya, akik inkább nem válaszoltak, illetve több esetben is 10% körüli a koordinációt nem annyira meghatározónak gondolók hányada.

Az ESZR-koordináció a válaszadók 49%-a szerint pozitív hatással volt, míg 17% szerint nem volt különösebb hatással az Szki munkatársainak szakmai fejlődésére. Csupán 1% tulajdonított negatív hatást a projektnek, 33% viszont nem válaszolt a kérdésre. A pozitív szakmai hatásokról a középfokú végzettségűek voltak meggyőződve az átlagnál magasabb arányban (71%), valamint azok, akiknek a középeve az Szki fennállásának első évtizedére esett (69%). Az ESZR-projekt jelentőségének csökkenésére jellemző, hogy az intézethez 1980 után érkezők 56%-a nem válaszolt a kérdésre. Nagyon hasonló eloszlásokat mutat az a kérdés is, amely az ESZR-koordináció hatását vizsgálja a munkatársak világlátása, kitekintése szempontjából: 44% szerint járt pozitív hatással, 21% szerint nem járt különösebb hatással. Negatív hatást szinte senki sem látott, 35% viszont nem válaszolt a kérdésre. A hazai szakmai kapcsolatrendszer szempontjából az ESZR-koordinációnak a válaszadók 49%-a szerint volt pozitív hatása, 16%-a szerint nem volt különösebb hatása, a negatív hatást 1% látott, míg 35% ismét nem válaszolt.

A munkatársak többsége egyetért azzal az állítással, hogy az ESZR-koordináció összességében pozitív dolog volt: 22% teljes mértékben egyetért, 35% inkább egyetért, 10% inkább vagy egyáltalán nem ért egyet, 34% ismét nem válaszolt. Az állítással teljes mértékben egyetértők között kismértékben felülreprezentáltak a nők (26%), nagymértékben pedig a középfokú végzettségűek (41%) és a tudományos fokozattal rendelkezők (37,5%). Szintén nagyfokú egyetértés mutatkozik az intézet kötelékében 20–26 évet

eltöltő (30%) és a középvüket 1969 és 1980 között eltöltő munkatársak (33%) körében. Az igazgatók, laboratóriumvezetők 47%-a szintén teljes mértékben egyetért azzal, hogy alapvetően pozitív történet az ESZR-koordináció. Ennek megfelelően azzal az állítással, miszerint az ESZR-koordináció zsákutca lett volna, teljes mértékben csak 4%, inkább 15% ért egyet, 19% viszont inkább nem, 23% pedig egyáltalán nem ért egyet, negyted pedig szokás szerint nem válaszolt. Az egyáltalán egyet nem értők között az átlagosnál több tudományos fokozattal rendelkezőt (33%), 20–26 évig az Szki-ban dolgozót (32,5%) és középvüket az intézet fennállásának első évtizedében letudót (37%) találunk, nem beszélve az igazgatókról (35%) és az osztályvezetőkről (28%). Azzal a kompromisszumos állítással, hogy az ESZR-koordináció egy nagyon költséges tanulási lehetőség volt, a megkérdezettek 8%-a ért egyet teljes mértékben, 29%-uk inkább, 12%-uk inkább nem, 10%-uk pedig egyáltalán nem, a nem válaszolók aránya ez esetben is negytedes. Az állítással leginkább egyet nem értő csoport tagjai a tudományos fokozattal rendelkezők (összesen 42%). Egyetértésként viszont a középvüket az első évtizedben letudók (összesen 53%) és a 76–90 évesek (50%).

Az Szki technikai felszereltsége

Az Szki berendezéseinek színvonala a kutatás résztvevőinek 32%-a szerint nagyon magas, 60%-a szerint inkább magas volt, és mindössze 5% állítja, hogy inkább nem volt magas. A főiskolai diplomások és a középfokú végzettségűek között átlagon felüli, 40%-os azok aránya, akik teljes mértékben elégedettek voltak a felszerelésekkel, a tudományos fokozattal rendelkezők 8%-a szerint viszont inkább nem voltak magas színvonalúak a berendezések. Minél több időt töltött valaki az Szki kötelékében, annál elégedettebb volt: a 0–9 évet lehúzóknak 28, az ennél többet az intézetben dolgozóknak 35%-a volt kibékülve a berendezések színvonalával. Enyhe minőségi visszaesésről árulkodnak az adatok: a középvüket az első évtizedben teljesítőknek még a 39%-a volt teljesen elégedett, az utolsó évtizedben ez a szám mindössze 26% volt. Az ESZR-koordinációban részt vevő kollégák 50%-a állítja, hogy a berendezések nagyon magas, és ugyanennyien, hogy inkább magas színvonalúak voltak.

A könyvtárat az egykori dolgozók 37%-a tartotta nagyon magas, 35% inkább magas, 4% inkább nem magas színvonalúnak, 24% pedig nem foglalt állást a kérdésben. Az egyetemi végzettségűek

az átlagosnál valamivel kedvezőbben ítélik meg a könyvtárat (39% szerint nagyon színvonalas), továbbá a 20–26 éven keresztül az Szki-nál dolgozók, a középévüket 1969 és 1980 között letudók, az igazgatók, laboratóriumvezetők és az ESZR-koordinációban dolgozók úgyszintén.

Valamivel kritikusabbak a megkérdezettek az Szki egykori szakmai képzéseit illetően, de az ezekkel kapcsolatos összkép így is pozitív: 19% értékelte nagyon magasra, 46% inkább magasra, 8% inkább nem magasra és 3% egyáltalán nem színvonalasra a képzéseket. 24% nem foglalt állást a kérdésben. Leginkább a középfokú végzettségűek tartották nagyra a képzéseket: 35%-uk szerint nagyon magas, további 47%-uk szerint pedig inkább magas színvonalat képviseltek. A tudományos fokozattal rendelkezők 29%-a nagyon, 42%-a inkább színvonalasnak véli a képzéseket, az egyetemi és a főiskolai diplomásoknak viszont csupán 16, illetve 14%-a tartja nagyon magas színvonalúnak őket.

Az Szki-s konferenciákat a kutatásban részt vevők 17%-a ítélte nagyon magas, 37%-a inkább magas, 12% inkább nem magas színvonalúnak, 2% szerint pedig egyáltalán nem voltak színvonalasak. 33% nem válaszolt a kérdésre. Az átlagosnál többen tartják magasabb színvonalúnak a konferenciákat a nők (22%), a tudományos fokozattal rendelkezők (25%), a 10–19 évig az intézményben dolgozók (22%), a középévüket 1981 és 1985 között megélik, valamint az egykori vezetők.

A belső szemináriumokat mindössze a válaszadók 12%-a tartja nagyon magas színvonalúnak, 42%-a inkább magas, 10%-a inkább nem magas, míg 3%-a egyáltalán nem magas színvonalúnak. A nők 17%-a, az 50–65 évesek 18%-a és a középfokú végzettségűek 24%-a mondta nagyon magas, a tudományos fokozattal rendelkezők 58%-a inkább magas színvonalúnak az Szki belső szemináriumait, akárcsak az 1992 és 1995 között kilépők 51%-a.

A belső együttműködést az Szki-ban a megkérdezettek többsége pozitívan ítéli meg. 16%-a tartja nagyon magas színvonalúnak, kevesen 50% inkább magas, 17% inkább nem magas, 4% pedig egyáltalán nem magas színvonalúnak. A kérdésre érdemi választ nem adók aránya 14%. A nők (25%) és a középfokú végzettségűek (35%) ismét nagyobb arányban tartják nagyon magas színvonalúnak a belső együttműködést, de némileg több a kritikus hang azok

között, akiknek a középéve 1969 és 1980 közé esett, illetve akik 10–19 év Szki-s tapasztalattal rendelkeztek.

Ezek után nem meglepő, hogy a legtöbben (94%) pozitívan emlékeznek az Szki légkörére, tehát azzal az állítással értettek egyet, hogy az Szki serkentő, hajtós közösség volt. Egyetlen válaszadó sem jelölte meg azt a válaszlehetőséget, hogy az Szki visszahúzó közösség lett volna, 6% pedig inkább nem válaszolt a kérdésre.

Az Szki-tól való távozás után

Az adatok tanúsága szerint, miután kiléptek az intézetből, számos lehetséges út állt a dolgozók előtt. A távozók 77%-a Magyarországon vállalt ismét munkát, egy masszív, 19%-os réteg Európa másik államában folytatta karrierjét, 1% Európán kívül kezdett dolgozni, 3% nyugdíjba ment, további 1% pedig nem válaszolt a kérdésre. Másik európai országba távozott a tudományos fokozattal rendelkezők és az 1988-ig kilépők egynegyede, a férfiak 24, az 1989 és 1991 között távozók 22, illetve a 0–9 évig az intézetben dolgozók 21%-a. Az 1992 és 1995 közötti kilépőknek viszont csak a 7%-a találta meg a helyét másik országban, vagyis elmondható, hogy a rendszerváltás előtt, illetve annak idején sokkal jelentősebb volt a kiáramlás külföldre. Azok, akiknek az Szki az első munkahelye volt, szintén meglehetősen nagy arányban (24%) távoztak más európai államba, a csoportvezetők között pedig egyenesen 32%-os volt az arány. Legtöbben (6%) az igazgatók közül folytatták pályafutásukat Európán kívül. Leginkább a középfokú végzettségűek (18%), illetve a nők (9%) és a kutatásban szereplő 76–90 évesek (15%) mentek az Szki-től nyugdíjba.

A felmérés tanúsága szerint az intézet egykori dolgozóinak 84%-a informatikai területen, 13% nem informatikai területen dolgozott tovább, 4% pedig nem válaszolt a kérdésre. A férfiak 91%-a, valamint a tudományos fokozattal rendelkezők és az egyetemi diplomások 87-87%-a vállalt valamilyen informatikai munkát. Nem meglepő, hogy az adminisztratív apparátusban felülreprezentált főiskolai diplomásoknak csak az 53%-a folytatta informatikai területen, 29%-uk pedig más irányba mozdult. Az Szki-tagság ideje, illetve a középév nem igazán befolyásolta azt, hogy ki milyen munkát vállalt az intézeti évek után, viszont az elmondható, hogy az ESZR-koordinációban dolgozók mindegyike az informatikában helyezkedett el.

Az Szki-tól való távozás oka

A fenti adatokból következik, hogy a kutatásban részt vevők csupán igen kis része (17%) hagyta ott az Szki-t azért, mert új szakmai területen szeretne volna kipróbálni magát. Átlagon felüli mértékben jellemző ez azokra, akik 0–9 évig tartoztak az intézet kötelékébe (24%), és azokra, akiknek 1969 és 1980 közé esett a középvük. Az Szki-t első munkahelyüknek jelölők 22%-a szintén új területen szeretett volna elhelyezkedni, de a csoportvezetők 29%-a is ebbe a körbe sorolta magát.

A válaszadók 7%-a mondta, hogy szakmai előrelépés miatt váltott munkahelyet. A férfiak 10%-ára, a tudományos fokozattal rendelkezők 12,5%-ára igaz ez, illetve valamivel nagyobb arányban (16%) azokra, akik középvébe az intézet fennállásának első tíz évébe esett. Az ESZR-koordinációban részt vevők 17%-a is a vezetői előrelépést tekintette a munkahelyváltás egyik céljának.

Meglepően magas, háromtizedes azok aránya, akik saját bevallásuk szerint az Szki hanyatlása miatt váltottak munkahelyet. Ez a végzettséget tekintve a főiskolai diplomásokra jellemző az átlagtól nagyon eltérő, 46%-os arányban. Másrészt tapasztalható, hogy minél később lépett ki valaki az Szki-ból, annál inkább érezte úgy, hogy az intézet leszállóágban van. Az 1970 és 1988 között távozóknak csak a 17,5%-a állt tovább a vélt vagy valós hanyatlás miatt, 1989 és 1992 között viszont 31%-ra növekedett ez az arány, 1992 és az intézet megszűnése között pedig 42%-on tetőzött. Ezzel párhuzamosan a 20–26 évig az Szki kötelékébe tartozók 42,5%-a, az igazgatók 41%-a is emiatt váltott munkahelyet, a csoportvezetőknek pedig a 35%-a nyilatkozott hasonlóan.

A kutatásban részt vevők 12%-a nyilatkozta azt, hogy távozásának oka a rendszerváltás adta lehetőségek kiaknázása. Érthetően ezt az álláspontot leginkább az 1989 és 1991 között kilépők képviselték, de közülük is csak 21% állította, hogy a történelmi események befolyásolták munkahelyváltásukat. A tudományos fokozattal rendelkezőknek szintén a 21%-a, a 0–9 év intézeti tapasztalattal rendelkezőknek pedig a 18%-a távozott az Szki-től a demokratikus és piacgazdasági rendszer bevezetése miatt.

18% azok aránya is, akik magánvállalkozásba kezdtek. Inkább a férfiakra (20%) és az egyetemi diplomásokra (21%) jellemző ez az

átlagon felüli mértékben, viszont némileg meglepő, hogy az intézettől távozás idejétől nem függ a saját céget alapítók hányada, tehát a rendszerváltás előtt is akadtak, akik a magánszektor felé orientálódtak. Leginkább az Szki-ban 10–19 évet eltöltőkre jellemző ez (22%), a 0–9 és 20–26 évet az intézetben lehúzókra kevésbé (15%). Előszeretettel alapítottak továbbá saját vállalkozást az igazgatók (35%), az ESZR-koordinációban dolgozók (25%), valamint a valamelyik Szki-s leányvállalat, gazdasági társaság dolgozói (25%). A fentiekén kívül a kutatásban részt vevők 36%-a egyéb távozási okokat is megjelölt.

Az Szki és az új munkahelyek

A válaszadók 57%-a ért egyet teljes mértékben azzal, hogy az Szki után következő új munkahelyén előnynek számított az Szki-s szakmai múlt; 25% inkább egyetért, 6% inkább nem ért egyet, 2% pedig egyáltalán nem ért egyet ezzel. A kérdésre nem válaszoló aránya 10%. A tudományos fokozattal rendelkezők kétharmada, a 20–26 évig az Szki-t szolgálók héttizede, a középvüket 1981 és 1985 között megélők hattizede, az igazgatók 94%-a és az ESZR-koordinációban részt vevők 75%-a vallja, hogy az intézeti múlt előnynek számított az új munkahelyeken.

58% azok aránya, akik teljes mértékben egyetértenek azzal, hogy hasznosítani tudták az Szki-s szakmai tapasztalataikat a későbbiekben; inkább egyetért ezzel 33%, inkább nem ért egyet 4%, és ugyanennyien nem kívántak válaszolni a kérdésre. Itt is a tudományos fokozatot szerzők emelkednek ki: körükben 75%-os aránya, akik teljes mértékben egyetértenek az állítással. Valamivel átlagon felüli mértékben tudták hasznosítani az intézetben szerzett szakmai tapasztalataikat a férfiak (62%) és az 1970 és 1988 között kilépők csoportjához tartozók (61%), a csoportvezetők, akiknek háromnegyede, illetve az igazgatók, akiknek a 82%-a tudta teljes mértékben hasznosítani az Szki-s tapasztalatokat, valamint az ESZR-koordinációban részt vevők, akiknél ugyanez az arány kétharmados.

A megkérdezettek 32%-ára igaz teljes mértékben, hogy a korábbi Szki-s tevékenységét folytatta új munkahelyén, vagy ahhoz nagyon hasonló munkát végzett. További 31% inkább egyetért, 19% inkább nem, 10% pedig egyáltalán nem ért egyet ezzel a kijelentéssel. Teljes mértékben a tudományos fokozattal rendelkezők fele, a 20–26 éves Szki-tagsággal rendelkezők négytizede folytatta

Szki-s tevékenységét az új munkahelyén, és azok közül is 38%, akik 1992 és 1995 között távoztak az intézettől. Kevésbé tudta továbbvinni Szki-s tevékenységét a főiskolai diplomások csoportja (összesen 38% tartozik az egyet nem értők csoportjába).

A válaszadók 47%-a teljes mértékben egyetért azzal az állítással, hogy új munkahelyén az Szki-t mint intézményt ismerték. Inkább egyetért ezzel 27%, inkább nem ért egyet 7%, és egyáltalán nem ért egyet 8%. 12% nem válaszolt a kérdésre. Az egyetemi diplomával (51%) és a tudományos fokozattal (50%) rendelkezők az átlagosnál nagyobb arányban értenek egyet teljes mértékben az állítással, a középévüket 1969 és 1980 között letudóknak pedig a 61%-a igazolt olyan új munkahelyre, ahol jól ismerték az Szki-t.

Azzal az állítással, hogy az új munkahelyen ismerték az Szki szakmai működését, a kutatásban részt vevők 35%-a ért egyet teljes mértékben, 31% inkább egyetért, 13% inkább nem, 8% pedig egyáltalán nem ért egyet. A nem válaszolók aránya ezúttal 13%. Leginkább a középévüket 1969 és 1980 között letudók (47%), az 1989 előtt kilépők (40%) és a 20–26 évet Szki-sként szolgálók (40%) és az igazgatók (47%) kerültek olyan munkahelyekre, ahol az Szki szakmai működését teljes mértékben ismerték. Ezzel szemben a tudományos fokozattal rendelkezők 17%-a és a csoportvezetők 18%-a egyáltalán nem ért egyet az állítással, tehát köztük szignifikáns részt tettek ki azok, akik olyan munkahelyre szerződtek, ahol az Szki szakmai működésével nem voltak tisztában.

Az Szki-s időszakot követő szakmai tevékenységét a válaszadók 34%-a értékeli nagyon sikeresnek, 54%-a inkább sikeresnek, 5%-a inkább nem sikeresnek, 6% pedig nem kívánt válaszolni a kérdésre. A középfokú végzettségűek (41%) és a tudományos fokozattal rendelkezők (58%) közül az átlagosnál többen gondolják úgy, hogy az Szki-t követő szakmai tevékenységük nagyon sikeres volt. Szintén így gondolkoznak azok, akiknek a középévük 1969 és 1980 közé esett (41%); akiknek az Szki a második munkahelyük volt (47%); és akik csoportvezetőként tevékenykedtek (43%). Az Szki-ban 20–26 évet eltöltők 12,5%-a véli úgy, hogy későbbi pályafutása inkább nem volt sikeres, ők tehát az átlagosnál kevésbé elégedettek további karrierjükkel.

Későbbi karrierje során a berendezéseket, termékeket, módszereket illetően Szki-utóhatással az egykori munkavállalók 17%-a sok-

szor, 34%-a néhány alkalommal találkozott, 30%-a pedig nem tapasztalt ilyet. 19% nem tudott érdemi választ adni a kérdésre. Az átlagosnál többen tapasztaltak sokszor Szki-utóhatást az egyetemi diplomások (22%), az Szki-ban 20–26 évet lehúzóknak (27,5%), a középévüket 1969 és 1980 között eltöltők (22%) és az 1992 és 1995 között kilépők (26%) körében. Az utóbbi csoportban meglepően sokan nem tapasztaltak Szki-utóhatást (39%), de ez a vélemény a szokásosnál jellemzőbb a középiskolai végzettségűek és a főiskolai diplomával (35%) rendelkezők körében is.

Szki-s éveit a válaszadók abszolút többsége, 56%-a teljes mértékben a későbbi szakmai tevékenysége alapjának tekinti; 33% inkább alapnak tekinti, 5% inkább nem, 1% pedig egyáltalán nem tekinti alapnak az Szki-s éveket. A korábbi adatokból kiindulva nem okoz meglepetést, hogy a tudományos fokozattal rendelkezők az átlagost messze meghaladó mértékben (71%) tartják teljes mértékben szakmai alapnak az Szki-s időszakukat. Érdekes, hogy a 10–19 évet az intézetnél töltők közül többen (61%) nyilatkoztak pozitívan ebben a kérdésben, mint a másik két csoport tagjai (a 0–9 évet az Szki-nál töltőknél 51, a 20 évnél is hosszabban Szki-soknál 55%). A középévüket 1969 és 1980 között letudók 61, az ezt az időszakot 1981 és 1985 között megélők 57, míg a jellemzően 1986 és 1995 között az intézetben dolgozók 50%-a tekinti teljes mértékben szakmai alapnak ezeket az éveket. Nem meglepő, hogy a 0–9 évet Szki-ban eltöltőknek 10%-a nem tekinti szakmai alapnak ezeket az időket, és hasonlóan gondolkodik a rendszerváltás éveiben kilépők 12%-a is. Összességében azonban elmondható, hogy ezekben a csoportokban is túlnyomó többségben vannak azok, akik szerint az Szki-s időszak a későbbi szakmai karrierjük alapjának tekinthető.

Melléklet: a kérdőív

Szki1. Melyik évben csatlakozott ön az Szki-hoz? Kérjük, akkor is válaszoljon a kérdésre, ha csak hozzávetőlegesen emlékszik az évszámra!

1	<i>Évszámok legördülő listája (1969-1995)</i>
9999	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni

Szki2. Melyik évben távozott ön az Szki-tól? Kérjük, akkor is válaszoljon a kérdésre, ha csak hozzávetőlegesen emlékszik az évszámra!

1	<i>Évszámok legördülő listája (1969-1995)</i>
9999	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni

Szki3. Hányadik munkahelye volt önnek az Szki?

1	Az első munkahelyem volt
2	A második munkahelyem volt
3	A harmadik-ötödik munkahelyem volt
4	A hatodik vagy annál többedik munkahelyem volt
9999	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni

Szki4. Mely tevékenységi területen dolgozott ön az Szki-ban? (Akár több választ is megjelölhet.)

1	Valamelyik laboratóriumban
2	Az ESZR-koordinációban
3	A gazdasági, jogi vagy adminisztratív apparátusban
4	A gondnokságon vagy az infrastruktúra-üzemeltetésben
5	Valamelyik leányvállalatnál vagy Szki alapítású gazdasági társaságnál
9999	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni

Szki5. Amennyiben valamelyik laboratóriumban dolgozott, milyen típusú munkát végzett? (Megjelenik, ha Szki4=1)

1	Kutatás
2	Fejlesztés
3	Alkalmazás
4	Adminisztráció
9999	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni

Szki6. Amennyiben valamelyik leányvállalatnál vagy Szki alapítású gazdasági társaságnál dolgozott, milyen típusú munkát végzett? (Megjelenik, ha Szki4=5)

1	Szakmai
2	Adminisztratív
3	Igazgatási-irányítói
9999	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni

Szki7. Végzett-e ön vezető tevékenységet az Szki-ban, valamelyik leányvállalatban vagy Szki alapítású gazdasági társaságban?

1	Nem voltam vezető
2	Csoportvezető voltam
3	Osztályvezető vagy önálló csoportvezető voltam
4	Igazgató, laboratórium-vezető (főosztályvezető) voltam
9999	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni

Szki8. Lépett-e ön előre Szki-s időszaka alatt a vezetési hierarchiában? (Megjelenik, ha 1<Szki7<5)

1	Igen
2	Nem
9999	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni

Szki9. Hány éven keresztül végzett ön vezető tevékenységet az Szki-ban? (Megjelenik, ha 1<Szki7<5)

1	<i>Egész számok legördülő listája</i>
9999	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni

Szki10. Mennyire volt jelentős az Szki-ben eltöltött időszak az ön szakmai fejlődése tekintetében?

1	Nagyon jelentős volt
2	Inkább jelentős volt
3	Inkább nem volt jelentős
4	Egyáltalán nem volt jelentős
9999	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni

Szki11. Összességében mennyire értékeli sikeresnek az Szki-s szakmai tevékenységét?

1	Nagyon sikeres volt
2	Inkább sikeres volt
3	Inkább nem volt sikeres
4	Egyáltalán nem volt sikeres
9999	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni

Szki12. Saját értékelése szerint mennyire járult hozzá Szki-s tevékenysége az Intézet szakmai ismertségéhez...

	Nagy- mérték- ben hozzá- járult	In- kább hoz- zájárú- lt	In- kább nem járult hozzá	Egyál- talan nem já- rult hozzá	Nem tu- dom/Nem kívánok válaszolni
Magyarorszá- gon?	1	2	3	4	9999
Magyarorszá- gon kívül?	1	2	3	4	9999

Szki13. Ön mit gondol, saját Szki-s szakterülete milyen fontos szerepet töltött be a kor informatikai világában?

1	Egyedülállóan fontos szerepet
2	Az átlagosnál fontosabb szerepet
3	Átlagos szerepet
4	Az átlagosnál kevésbé fontos szerepet
5	Egyáltalán nem fontos szerepet
9999	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni

Szki14. Mennyire tartja meghatározónak az Szki-ban azt, hogy az ESZR-koordináció hazai vezető intézménye volt?

1	Nagyon meghatározónak tartja
2	Inkább meghatározónak tartja
3	Inkább nem tartja meghatározónak
4	Egyáltalán nem tartja meghatározónak
9999	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni

Szki15. Ön mit gondol, milyen hatással volt az ESZR-koordináció az Szki munkatársaira...

	Pozitív hatással volt	Nem volt különösebb hatással	Negatív hatással volt	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni
szakmai fejlődésük szempontjából?	1	2	3	9999
világlátásuk, kitekintésük szempontjából?	1	2	3	9999
hazai szakmai kapcsolatrendszerük szempontjából?	1	2	3	9999

Szki16. Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? Az ESZR-koordináció...

	Teljes mértékben egyet-értek	In-kább egyet-értek	In-kább nem értek egyet	Egyáltalán nem értek egyet	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni
összességében egy pozitív dolog volt.	1	2	3	4	9999
egy zsákutca volt.	1	2	3	4	9999
egy nagyon költséges tanulási lehetőség volt.	1	2	3	4	9999

Szki17. Milyenek ítélte meg az Szki technikai felszereltségét, szakmai fejlődést támogató környezetét, például...

	Nagyon magas színvonalú volt	Inkább magas színvonalú volt	Inkább nem volt magas színvonalú	Egyáltalán nem volt magas színvonalú	Nem tudom/ Nem kívánok válaszolni
a berendezések színvonalát?	1	2	3	4	9999
a könyvtárat?	1	2	3	4	9999
a szakmai képzéseket?	1	2	3	4	9999
a konferenciák lehetőségét?	1	2	3	4	9999
a belső szemináriumokat?	1	2	3	4	9999
a belső együttműködést?	1	2	3	4	9999

Szki18. Ön hogy emlékszik vissza az Szki légkörére?

1	Az Szki egy serkentő, hajtós közösség volt.
2	Az Szki egy visszahúzó, gátló közösség volt.
9999	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni

Szki19. Írja le az első szót vagy mondatot, amely eszébe jut az Szki-ról!

1	<i>Szabadszavas mező</i>
9999	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni

UM1. Az Szki-tól való távozás után...

1	Magyarországon vállaltam munkát.
2	Európa egy másik államában vállaltam munkát.
3	Európán kívül vállaltam munkát.
4	már nem vállaltam munkát.
9999	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni

UM2. Az Szki-tól való távozás után...

1	informatikai területen vállaltam munkát.
2	nem informatikai területen vállaltam munkát.
9999	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni

UM3. Mi volt az ön Szki-ból való távozásának oka? (Akár több választ is megjelölhet.)

1	Új szakmai területen szerettem volna kipróbálni magam.
2	Szakmai vezetői előrelépés miatt váltottam munkahelyet.
3	Az Szki hanyatlása miatt váltottam munkahelyet.
4	A rendszerváltás adta új lehetőségekkel szerettem volna élni.
5	Magánvállalkozásba kezdtem.
6	Egyéb ok
9999	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni

UM4. Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? Az új munkahelyemen...

	Teljes mértékben egyet-értek	Inkább egyet-értek	Inkább nem értek egyet	Egyáltalán nem értek egyet	Nem tudom/ Nem kívánok válaszolni
előnynek számított az Szki-s szakmai múlt.	1	2	3	4	9999
hasznosítani tudtam a korábbi Szki-s szakmai tapasztalataimat.	1	2	3	4	9999
folytattam a korábbi Szki-s tevékenységemet vagy nagyon hasonló munkát végeztem	1	2	3	4	9999

ismerték az Szki-t mint intézményt.	1	2	3	4	9999
ismerték az Szki szakmai működését	1	2	3	4	9999

UM5. Összességében mennyire értékeli sikeresnek az Szki-s időszakot követő szakmai tevékenységét?

1	Nagyon sikeres volt
2	Inkább sikeres volt
3	Inkább nem volt sikeres
4	Egyáltalán nem volt sikeres
9999	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni

UM6. Tapasztalt-e a későbbi tevékenysége során (akár pozitív, akár negatív) Szki-utóhatást az informatikában, például berendezések, termékek, módszerek tekintetében vagy szétszóródott szakmai vezetők tevékenységében?

1	Sokszor tapasztaltam ilyen
2	Néhány alkalommal tapasztaltam ilyen
3	Nem tapasztaltam ilyen
9999	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni

UM7. Összességében mennyire tekinti Szki-s éveit későbbi szakmai tevékenysége alapjának, amelyre építkezni tudott?

1	Teljes mértékben alapnak tekintem
2	Inkább alapnak tekintem
3	Inkább nem tekintem alapnak
4	Egyáltalán nem tekintem alapnak
9999	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni

A kérdőív végére érve – pusztán a statisztikai megkönnyítése elemzés céljából – néhány demográfiai típusú kérdést is feltennénk önnek.

SZD1. Kérem, jelölje meg a nemét!

1	Férfi
2	Nő

SZD2. Melyik évben született ön?

1	Évszámok legördülő listája
---	----------------------------

SZD3. Mi az ön legmagasabb iskolai végzettsége?

1	Maximum nyolc általános
2	Szakmunkás-, szakiskolai végzettség
3	Érettségi
4	Főiskolai diploma
5	Egyetemi diploma
6	Tudományos fokozat
9999	Nem tudom/Nem kívánok válaszolni

SZD4. Kérem, adja meg a nevét!

1	<i>Szabadszavas mező</i>
9999	Nem kívánom megadni a nevem

A kérdőívre adott válaszok táblázatokban

Hányadik munkahelye volt önnek az Szki?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
A harmadik-ötödik munkahelyem volt	66	29,2	29,2
A hatodik vagy annál többedik munkahelyem volt	1	0,4	29,6
A második munkahelyem volt	75	33,2	62,8
Az első munkahelyem volt	83	36,7	99,6
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	1	0,4	100,0
Összesen	226	100,0	

Mely tevékenységi területen dolgozott ön az Szki-ban? Valamelyik laboratóriumban

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Nem dolgozott	34	15,0	15,0
Dolgozott	192	85,0	100,0
Összesen	226	100,0	

Mely tevékenységi területen dolgozott ön az Szki-ban? Az ESZR-koordinációban

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Nem dolgozott	214	94,7	94,7
Dolgozott	12	5,3	100,0
Összesen	226	100,0	

Mely tevékenységi területen dolgozott ön az Szki-ban? A gazdasági, jogi vagy adminisztratív apparátusban

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Nem dolgozott	213	94,2	94,2
Dolgozott	13	5,8	100,0
Összesen	226	100,0	

**Mely tevékenységi területen dolgozott ön az Szki-ban?
A gondnokságon vagy az infrastruktúra-üzemeltetésben**

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Nem dolgozott	224	99,1	99,1
Dolgozott	2	0,9	100,0
Összesen	226	100,0	

**Mely tevékenységi területen dolgozott ön az Szki-ban?
Valamelyik leányvállalatnál vagy Szki alapítású gazdasági társaságnál**

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Nem dolgozott	186	82,3	82,3
Dolgozott	40	17,7	100,0
Összesen	226	100,0	

Amennyiben valamelyik laboratóriumban dolgozott, milyen típusú munkát végzett?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Nem dolgozott itt	34	15,0	15,0
Adminisztráció	5	2,2	17,3
Alkalmazás	28	12,4	29,6
Fejlesztés	148	65,5	95,1
Kutatás	11	4,9	100,0
Összesen	226	100,0	

Amennyiben valamelyik leányvállalatnál vagy Szki alapítású gazdasági társaságnál dolgozott, milyen típusú munkát végzett?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Nem dolgozott itt	186	82,3	82,3
Adminisztratív	3	1,3	83,6
Igazgatási-irányítói	9	4,0	87,6
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	1	0,4	88,1
Szakmai	27	11,9	100,0
Összesen	226	100,0	

Végzett-e ön vezető tevékenységet az Szki-ban, valamelyik leányvállalatban vagy Szki alapítású gazdasági társaságban?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Csoportvezető voltam	28	12,4	12,4
Igazgató, laboratórium-vezető (főosztályvezető) voltam	17	7,5	19,9
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	5	2,2	22,1
Nem voltam vezető	133	58,8	81,0
Osztályvezető vagy önálló csoportvezető voltam	43	19,0	100,0
Összesen	226	100,0	

Lépett-e ön előre Szki-s időszaka alatt a vezetési hierarchiában?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Nem volt vezető	138	61,1	61,1
Igen	70	31,0	92,0
Nem	17	7,5	99,6
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	1	0,4	100,0
Összesen	226	100,0	

Hány éven keresztül végzett ön vezető tevékenységet az Szki-ban?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
1	6	2,7	6,8
2	14	6,2	22,7
3	13	5,8	37,5
4	6	2,7	44,3
5	5	2,2	50,0
6	6	2,7	56,8
7	1	0,4	58,0
8	3	1,3	61,4
10	10	4,4	72,7
12	3	1,3	76,1
13	4	1,8	80,7
14	1	0,4	81,8
15	6	2,7	88,6
16	1	0,4	89,8

17	1	0,4	90,9
18	3	1,3	94,3
19	3	1,3	97,7
20	1	0,4	98,9
25	1	0,4	100,0
Összesen	88	38,9	
Nem volt vezető	138	61,1	
Összesen	226	100,0	

Mennyire volt jelentős az Szki-ben eltöltött időszak az ön szakmai fejlődése tekintetében?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Inkább jelentős volt	58	25,7	25,7
Inkább nem volt jelentős	6	2,7	28,3
Nagyon jelentős volt	157	69,5	97,8
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	5	2,2	100,0
Összesen	226	100,0	

Összességében mennyire értékeli sikeresnek az Szki-s szakmai tevékenységét?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Egyáltalán nem volt sikeres	2	0,9	0,9
Inkább nem volt sikeres	5	2,2	3,1
Inkább sikeres volt	116	51,3	54,4
Nagyon sikeres volt	98	43,4	97,8
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	5	2,2	100,0
Összesen	226	100,0	

Saját értékelése szerint mennyire járult hozzá Szki-s tevékenysége az Intézet szakmai ismertségéhez... Magyarországon?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Egyáltalán nem járult hozzá	13	5,8	5,8
Inkább hozzájárult	128	56,6	62,4
Inkább nem járult hozzá	22	9,7	72,1
Nagymértékben hozzájárult	34	15,0	87,2
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	29	12,8	100,0
Összesen	226	100,0	

Saját értékelése szerint mennyire járult hozzá Szki-s tevékenysége az Intézet szakmai ismertségéhez... Magyarországon kívül?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Egyáltalán nem járult hozzá	37	16,4	16,4
Inkább hozzájárult	84	37,2	53,5
Inkább nem járult hozzá	27	11,9	65,5
Nagymértékben hozzájárult	29	12,8	78,3
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	49	21,7	100,0
Összesen	226	100,0	

Ön mit gondol, saját Szki-s szakterülete milyen fontos szerepet töltött be a kor informatikai világában?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Átlagos szerepet	56	24,8	24,8
Az átlagosnál fontosabb szerepet	121	53,5	78,3
Az átlagosnál kevésbé fontos szerepet	6	2,7	81,0
Egyáltalán nem fontos szerepet	3	1,3	82,3
Egyedülállóan fontos szerepet	33	14,6	96,9
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	7	3,1	100,0
Összesen	226	100,0	

Mennyire tartja meghatározónak az Szki-ban azt, hogy az ESZR-koordináció hazai vezető intézménye volt?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Egyáltalán nem tartja meghatározónak	7	3,1	3,1
Inkább meghatározónak tartja	77	34,1	37,2
Inkább nem tartja meghatározónak	19	8,4	45,6
Nagyon meghatározónak tartja	70	31,0	76,5
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	53	23,5	100,0
Összesen	226	100,0	

Ön mit gondol, milyen hatással volt az ESZR-koordináció az Szki munkatársaira... szakmai fejlődésük szempontjából?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Negatív hatással volt	2	0,9	0,9
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	74	32,7	33,6
Nem volt különösebb hatással	39	17,3	50,9
Pozitív hatással volt	111	49,1	100,0
Összesen	226	100,0	

Ön mit gondol, milyen hatással volt az ESZR-koordináció az Szki munkatársaira... világlátásuk, kitekintésük szempontjából?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Negatív hatással volt	1	0,4	0,4
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	78	34,5	35,0
Nem volt különösebb hatással	47	20,8	55,8
Pozitív hatással volt	100	44,2	100,0
Összesen	226	100,0	

Ön mit gondol, milyen hatással volt az ESZR-koordináció az Szki munkatársaira... hazai szakmai kapcsolatrendszerük szempontjából?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Negatív hatással volt	2	0,9	0,9
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	78	34,5	35,4
Nem volt különösebb hatással	36	15,9	51,3
Pozitív hatással volt	110	48,7	100,0
Összesen	226	100,0	

Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?

Az ESZR-koordináció... összességében egy pozitív dolog volt.

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Egyáltalán nem értek egyet	3	1,3	1,3
Inkább egyetértek	78	34,5	35,8
Inkább nem értek egyet	19	8,4	44,2
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	77	34,1	78,3
Teljes mértékben egyetértek	49	21,7	100,0
Összesen	226	100,0	

Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?

Az ESZR-koordináció... egy zsákutca volt.

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Egyáltalán nem értek egyet	51	22,6	22,6
Inkább egyetértek	33	14,6	37,2
Inkább nem értek egyet	44	19,5	56,6
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	90	39,8	96,5
Teljes mértékben egyetértek	8	3,5	100,0
Összesen	226	100,0	

**Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?
Az ESZR-koordináció... egy nagyon költséges tanulási lehetőség volt.**

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Egyáltalán nem értek egyet	23	10,2	10,2
Inkább egyetértek	66	29,2	39,4
Inkább nem értek egyet	28	12,4	51,8
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	91	40,3	92,0
Teljes mértékben egyetértek	18	8,0	100,0
Összesen	226	100,0	

Milyennek ítélte meg az Szki technikai felszereltségét, szakmai fejlődést támogató környezetét, például... a berendezések színvonalát?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Inkább magas színvonalú volt	135	59,7	59,7
Inkább nem volt magas színvonalú	12	5,3	65,0
Nagyon magas színvonalú volt	72	31,9	96,9
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	7	3,1	100,0
Összesen	226	100,0	

Milyennek ítélte meg az Szki technikai felszereltségét, szakmai fejlődést támogató környezetét, például... a könyvtárat?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Inkább magas színvonalú volt	79	35,0	35,0
Inkább nem volt magas színvonalú	10	4,4	39,4
Nagyon magas színvonalú volt	83	36,7	76,1
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	54	23,9	100,0
Összesen	226	100,0	

Milyennek ítélte meg az Szki technikai felszereltségét, szakmai fejlődést támogató környezetét, például... a szakmai képzéseket?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Egyáltalán nem volt magas színvonalú	6	2,7	2,7
Inkább magas színvonalú volt	105	46,5	49,1
Inkább nem volt magas színvonalú	18	8,0	57,1
Nagyon magas színvonalú volt	42	18,6	75,7
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	55	24,3	100,0
Összesen	226	100,0	

Milyennek ítélte meg az Szki technikai felszereltségét, szakmai fejlődést támogató környezetét, például... a konferenciák lehetőségét?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Egyáltalán nem volt magas színvonalú	4	1,8	1,8
Inkább magas színvonalú volt	84	37,2	38,9
Inkább nem volt magas színvonalú	26	11,5	50,4
Nagyon magas színvonalú volt	38	16,8	67,3
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	74	32,7	100,0
Összesen	226	100,0	

Milyenek ítélte meg az Szki technikai felszereltségét, szakmai fejlődést támogató környezetét, például... a belső szemináriumokat?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Egyáltalán nem volt magas színvonalú	6	2,7	2,7
Inkább magas színvonalú volt	94	41,6	44,2
Inkább nem volt magas színvonalú	23	10,2	54,4
Nagyon magas színvonalú volt	26	11,5	65,9
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	77	34,1	100,0
Összesen	226	100,0	

Milyenek ítélte meg az Szki technikai felszereltségét, szakmai fejlődést támogató környezetét, például... a belső együttműködést?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Egyáltalán nem volt magas színvonalú	8	3,5	3,5
Inkább magas színvonalú volt	113	50,0	53,5
Inkább nem volt magas színvonalú	38	16,8	70,4
Nagyon magas színvonalú volt	36	15,9	86,3
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	31	13,7	100,0
Összesen	226	100,0	

Ön hogy emlékszik vissza az Szki légkörére?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Az Szki egy serkentő, hajtós közösség volt.	212	93,8	93,8
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	14	6,2	100,0
Összesen	226	100,0	

Az Szki-tól való távozás után...

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Európa egy másik államában vállaltam munkát.	42	18,6	18,6
Európán kívül vállaltam munkát.	3	1,3	19,9
Magyarországon vállaltam munkát.	173	76,5	96,5
már nem vállaltam munkát.	6	2,7	99,1
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	2	0,9	100,0
Összesen	226	100,0	

Az Szki-tól való távozás után...

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
informatikai területen vállaltam munkát.	189	83,6	83,6
nem informatikai területen vállaltam munkát.	29	12,8	96,5
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	8	3,5	100,0
Összesen	226	100,0	

Mi volt az ön Szki-ból való távozásának oka?

Új szakmai területen szerettem volna kipróbálni magam.

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Nem	187	82,7	82,7
Igen	39	17,3	100,0
Összesen	226	100,0	

**Mi volt az ön Szki-ból való távozásának oka?
Szakmai vezetői előrelépés miatt váltottam munkahelyet.**

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Nem	210	92,9	92,9
Igen	16	7,1	100,0
Összesen	226	100,0	

**Mi volt az ön Szki-ból való távozásának oka?
Az Szki hanyatlása miatt váltottam munkahelyet.**

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Nem	159	70,4	70,4
Igen	67	29,6	100,0
Összesen	226	100,0	

**Mi volt az ön Szki-ból való távozásának oka?
A rendszerváltás adta új lehetőségekkel szerettem volna élni.**

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Nem	199	88,1	88,1
Igen	27	11,9	100,0
Összesen	226	100,0	

**Mi volt az ön Szki-ból való távozásának oka?
Magánvállalkozásba kezdtem.**

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Nem	186	82,3	82,3
Igen	40	17,7	100,0
Összesen	226	100,0	

Mi volt az ön Szki-ból való távozásának oka? Egyéb ok

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Nem	145	64,2	64,2
Igen	81	35,8	100,0
Összesen	226	100,0	

**Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?
Az új munkahelyemen... előnynek számított az Szki-s szakmai múlt.**

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Egyáltalán nem értek egyet	5	2,2	2,2
Inkább egyetértek	57	25,2	27,4
Inkább nem értek egyet	13	5,8	33,2
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	23	10,2	43,4
Teljes mértékben egyetértek	128	56,6	100,0
Összesen	226	100,0	

**Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?
Az új munkahelyemen... hasznosítani tudtam a korábbi Szki-s szakmai tapasztalataimat.**

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Egyáltalán nem értek egyet	1	0,4	0,4
Inkább egyetértek	75	33,2	33,6
Inkább nem értek egyet	10	4,4	38,1
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	10	4,4	42,5
Teljes mértékben egyetértek	130	57,5	100,0
Összesen	226	100,0	

**Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?
Az új munkahelyemen... folytattam a korábbi Szki-s tevékenységemet vagy nagyon hasonló munkát végeztem.**

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Egyáltalán nem értek egyet	22	9,7	9,7
Inkább egyetértek	69	30,5	40,3
Inkább nem értek egyet	42	18,6	58,8
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	21	9,3	68,1
Teljes mértékben egyetértek	72	31,9	100,0
Összesen	226	100,0	

**Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?
Az új munkahelyemen... ismerték az Szki-t mint intézményt.**

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Egyáltalán nem értek egyet	17	7,5	7,5
Inkább egyetértek	61	27,0	34,5
Inkább nem értek egyet	16	7,1	41,6
Nem tudom/Nem kívánok vá- laszolni	26	11,5	53,1
Teljes mértékben egyetértek	106	46,9	100,0
Összesen	226	100,0	

**Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?
Az új munkahelyemen... ismerték az Szki szakmai működését**

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Egyáltalán nem értek egyet	19	8,4	8,4
Inkább egyetértek	71	31,4	39,8
Inkább nem értek egyet	29	12,8	52,7
Nem tudom/Nem kívánok vá- laszolni	29	12,8	65,5
Teljes mértékben egyetértek	78	34,5	100,0
Összesen	226	100,0	

**Össességében mennyire értékeli sikeresnek az Szki-s időszakot
követő szakmai tevékenységét?**

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Egyáltalán nem volt sikeres	1	0,4	0,4
Inkább nem volt sikeres	12	5,3	5,8
Inkább sikeres volt	123	54,4	60,2
Nagyon sikeres volt	77	34,1	94,2
Nem tudom/Nem kívánok vá- laszolni	13	5,8	100,0
Összesen	226	100,0	

Tapasztalt-e a későbbi tevékenysége során (akár pozitív, akár negatív) Szki-utóhatást az informatikában, például berendezések, termékek, módszerek tekintetében vagy szétszóródott szakmai vezetők tevékenységében?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Néhány alkalommal tapasztaltam ilyet	77	34,1	34,1
Nem tapasztaltam ilyet	68	30,1	64,2
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	42	18,6	82,7
Sokszor tapasztaltam ilyet	39	17,3	100,0
Összesen	226	100,0	

Össességében mennyire tekinti Szki-s éveit későbbi szakmai tevékenysége alapjának, amelyre építkezni tudott?

	Gyakoriság	Százalék	Kumulatív százalék
Egyáltalán nem tekintem alapnak	3	1,3	1,3
Inkább alapnak tekintem	75	33,2	34,5
Inkább nem tekintem alapnak	11	4,9	39,4
Nem tudom/Nem kívánok válaszolni	11	4,9	44,2
Teljes mértékben alapnak tekintem	126	55,8	100,0
Összesen	226	100,0	

Nagyítás
Kovács Ervin
Kicsit részletesebb válasz véleménykutatásunk egyik
kérdésére:
„Mi volt az Szki-ból való távozásom oka?”

A felajánlott válaszok közül végül az „egyéb ok”-ot ikszeltem be, de nem voltam teljesen megelégedve ezzel a választással, tovább motoszkált bennem a kérdés, miközben tudtam, nagy csábítás élettünket valamiféle töretlen „fejlődéstörténetnek”, logikus lépések sorozatának bemutatni, és távozásunk okaiban, céljaiban éles megfigyelőképességünk és jó előrelátásunk bizonyítékát látni-látatni. Szerettem volna nem beleesni ebbe a csapdába.

Thomas Mann írja szép József-regénye vége felé: az „olyan jóslatok, amelyeket csak a már meglévő történelmi adatok alapján nyilatkoztatnak ki, tehát a visszadatált jóslatok, igen könnyen mentesek minden hibától. *Egy jóslat valóságának legcsattanósabb bizonyítéka tehát annak téves volta marad.*” (Az enyéim – ahogy a téma kapcsán, utólag összeszedtem őket –, szerintem nem bizonyultak tévesnek, tehát valószínűleg nem is mentesek minden hibától. Sőt, mint visszadatáltak, talán nem is minősíthetők igaziaknak ☺.) Jó óvatosan kezelni őket.

1959-ben szereztem villamosmérnöki diplomát a Budapesti Műszaki Egyetemen, és egy rövid televíziós kitérő után, 1960-tól 1969-ig dolgoztam a KFKI-ban, ahol Náray Zsolt volt a főnököm. Onnan ő vitt magával az alapuló Szki-ba, melynek ő lett éppen a főigazgatója. Itt aztán majd húsz évet töltöttem: míg Havass Miklós hívására 1988-ban át nem igazoltam a SZÁMALK-ba, ahol ismét majdnem újabb húsz évet dolgoztam.

Jó szívvel emlékszem vissza az Szki-s évekre, nem is volt könnyű a „távozás”. Ezért se egyszerű a kérdőívben feltett kérdésre csupán egy iksszel válaszolni harmincegy év (!) távlatából. Egy ekkora váltáshoz már akkor nyilván meg kellett fogalmaznom magamnak, mit várhatok még az Szki-ban, és mi várhat rám a SZÁMALK-ban.

Az Szki-t az ún. új gazdasági mechanizmus kezdeti szakaszában – elsősorban az ESZR-koordinációra – alapították. Sok olyan dolgot tudtunk simán és gyorsan bevezetni, amit a legtöbb „begyöpösödött” versenytársunk nem. (De az ESZR-projektbe eleve kódolva

volt a másolós fejlesztés.) Olyan gazdasági tervezési és elszámoltatási rendszert vezethettünk be profitcentrumainknál (az „árbevételre kötelezett” laboratóriumoknál), amelynek talán a szele sem érintette meg még akkor a legtöbb hazai kutató- és fejlesztő intézetet. Másfél évtized alatt azonban az Szki (és az ESZR) felett is kezdett eljárni az idő. *Ideje lett volna ismét újítani*, stratégiát váltani legalább két területen. (Hasonló merészséggel kellett volna eljárni, mint 1968 környékén, amikor mi voltunk az élenjárók az újításban.)

Ahogy visszaemlékszem, akkori elképzelésem szerint

1. a laboratóriumokban fokozatosan be kellett volna vezetni a számviteli rend szerinti, *valódi gazdálkodást* – beleértve a lekötött és elhasznált tőkejóságok költségének számításba vételét is, és
 2. célként ki kellett volna tűzni a másolós fejlesztésről való fokozatos, tudatos letérést az önálló fejlesztésre,
- mindkét területen szabadabb kezet adva a „piaccal” napi kapcsolatban álló laboratóriumvezetőknek. (Ezzel egy kevésbé monolitikus és kevésbé sérülékeny struktúra jöhetett volna létre, mely megkönnyíthette volna az akkor még előre nem látott, később bekövetkezett rendszerváltozáshoz való alkalmazkodást is.

Abban a helyzetben voltam, hogy Náray Zsolttal beszélhettem ilyesmikről is. Meghallgatott, de kicsit úgy, mint a főorvos a betegét a pszichiátrián. A gazdálkodás decentralizálásától valószínűleg az intézet integritását féltette. (Kevésbé tapintatosan fogalmazva: tarthatott attól, hogy az Szki ezzel fokozatosan megszűnt volna – egyébként előnyökkel is járó – *one man show* lenni.)

A másik témában (a másolós fejlesztések útjáról szélesebb fronton való fokozatos letérésben) főnökünk viszont, kicsit tartózkodva ugyan – végül hozzájárult az *M05X projektünkhöz*. Amikor azonban ez (talán számára is váratlanul) nagyon sikeres lett, és akkorára nőtt, hogy eltartotta volna az egész HWL-t, már nem engedte, hogy a HTSz által már alá is írt (!) nagy összegű licenciaszerződést az intézet nevében én is aláírjam – félt attól, hogy ez a siker és ez a munka veszélyezteti az R15-fejlesztést, melyet én zsákutcának tartottam. (Szerintem az is volt – annak ellenére, hogy a projektben részt vevők szinte hősiess munkát végeztek, amiért máig elismerés illeti őket.)

Az más kérdés, hogy az Szki megkockáztatható volna-e egy labor méretű kapacitáskivonást a „politikai jelentőségű” másolós R15-projektből. És az is kérdés, az volt-e az egyetlen lehetőség az ország és az Szki számára, hogy vállalja egy IBM-klón fejlesztését. (Én ma, visszatekintve, úgy látom: nem feltétlenül. Igaz, ez ma már teljesen értelmetlen és megválaszolhatatlan kérdés és spekuláció.)

Most, így, utólag megértőbb vagyok Náray Zsolt döntésével, de akkor érthetetlennek és megbocsáthatatlannak tartottam. És ma már Németh Palit is jobban megértem, aki akkor Náray Zsolt kérdésére azt válaszolta, a HWL nélkül nem látja biztosítottak az R15-projekt sikerét. (Akkor és ott nem is válaszolható voltna másképpen.)

Náray Zsolt úriember volt. Azt hiszem, képes volt átérezni a csalódottságomat, de valószínűleg úgy látta, nem tehet mást, mint hogy jórészt benntart minket is a másolós fejlesztés világában. (Az M05X-projektet nagyon visszafogottan ugyan, de még folytathattuk.) Viszont – talán cserébe (?), talán előrelátó-óvatos baráti gesztusként (?) (ha így volt, máig hálás vagyok ezért neki) – távol tartott bennünket az Szki számára végül balul kiütő, országos méretű (?), exportból származó devizamegforratásos pénzcsinálástól (elnézést a durván leegyszerűsítő és talán némileg igazságtalan megfogalmazásért), melynek természetesen szintén megvoltak a maga okai, és ott is voltak máig elismerendő, kiemelkedő szakmai teljesítmények. Amit viszont az akkori hatalom az Szki-val ez ügyben művelt, azt elfogadhatatlan-megmagyarázhatatlan bűnnek tartom – máig.

Visszatekintve ma is úgy látom, ez (az önálló fejlesztés útjára való, sikeresnek induló áttérés megállítása-lefékezése) volt az a pont és pillanat, amikor először komolyan felötölt bennem: bármilyen fájdalmas is, itt az idő, ismét változtatnom kell. Ekkor ért el Havass Miklós ajánlata, melyben – gyanítom – Kovács Győző barátomnak is lehetett némi szerepe. Nem bántam meg ezt a döntést sem.

Na, ez az a válasz, aminek nem találtam beikszelhető megfelelőjét a kérdőíven. Így megírtam – elsősorban magamnak.
Most közreadom, hátha más is érdekel.

A szabadszavas kérdésre adott válaszok

Szki19. Írja le az első szót vagy mondatot, amely eszébe jut az Szki-ról!

A 19. kérdésre adott válaszok listája. Összesen 226 válasz. Egy válaszadó nem adott erre kérdésre választ, ott – található.

fiatal voltam

Szívesen dolgoztam ott

indulás

Náray Zsolt

élcsapat

Jó rágondolni

kellemes munkahely

fiatalság

kutatóintézet

Fejlődés

csupa fiatal kolléga

TAL

kutató intézet

Náray

inspiratív

fejlesztés-fejlődés

Sok szakmai lehetőség

még mindig abból élek

érdekes munka

presztízs

Náray Zsolt

laboratórium

sokat akart a szarka, de nem bírta a farka

Többre is vihette volna a cég...

Inspiráló fénykor

KOMIR

Színvonalas

sikerélmény, a szakmai munka öröme, önbizalom

Életem meghatározó munkahelye volt!

Nagy presztízsű.

Baráti kapcsolatok

HRL

Az akkori környezethez képest kiugró volt.

Egy életre meghatározó munkahelyem volt.

életem

Jó volt ott dolgozni.

Nem élte túl a rendszerváltást.

Ventura

Kitűnő munkatársak, jó légkör.

kutatás

mintha privát cég lett volna

nyugati stílus

magas szakmai színvonal

Szerettem ott dolgozni.

Személyi számítógép

Szuper társaság

Tanulási lehetőség

Boldog és gondtalan időszak, amikor még fejleszthettem.

A CÉG

-

Egy nagy iskola, "mindenki" itt tanult.

Náray uralkodás

Presztízs

Innováció

Kezdetben nagyon pozitív volt. de ellaposodott, a Recognita kiemelkedő volt.

professzionizmus

Család

Jó volt naponta bemenni dolgozni.

Micimackó

Lelkes fiatalok voltunk, akik örültünk a lehetőségnek, hogy jó, a korbán szokatlanul politika-mentes közegben, jó kollégák (szinte barátok) között, elfogadható önállósággal számítógépekkel foglalkozhatunk.

Motiváló szakmai közösség

A legjobb munkahelyem volt!

Az adott korszakban egy szakmai vezető cég volt.

Alapos tudás, melyet a későbbiekben hasznosítottam.

Náray magas színvonalú vezetése és elvárásai

Az a munkahelyem, amelyikre a legszívesebben emlékezem.

Szívesen emlékszem vissza az ott töltött időre

Nyugat

újítások

fejlesztés

Meghatározó volt a szakmai életutamban

Az előmenetelben a szakmai szempontok domináltak.

Korszakalkotó

Náray Zsolt

sikeres

Ha még egyszer kezdhethném pályafutásomat ismét szívesen dolgoznék az Szki-bann

Igényes műhely

innovatív

Náray Zsolt

szép volt

Élvonal

Szakmai centrum

Nagyfokú kollegialitás a laboron belül.

Kollégák

Software fejlesztő, baráti közösség

Jó szakmai-emberi társaság

barátok

A Szilícium Völgyben világcéggé válhatott volna.

nyugalom szigete

Úrfelvételek feldolgozása

MPROLOG - az ész ébredése

Ada

Pioneer

Itt szerettem meg a programozást

PROPER számítógép család

Családias, jó légkörben dolgozhattunk.

Proper 8

Koppintás (CII)

Jó volt, szép volt, nagyjából egyívású kollegákkal minden ellenségeskedés nélkül

fejlődés, további szakma életem megalapozása

Egyike volt a hazai élvonalbeli számítástechnikai

mágnesszalag approbálás

Barátságos munkahely volt.

Különösen erős software fejlesztésben

közösség

Hála

érdekes

Számomra zsákutca volt

Jó csapat volt.

fejlesztés

barátság

Ma is ott dolgoznék, ha nem szűnt volna meg

Kiemelkedő szakmai fejlődési lehetőséget biztosított a 70-es években.

értelmiségi légkör

Kihívást jelentő hely

csapatmunka, szakmai sokszínűség

Fiatalság, közösség

Fiatalos, szakmailag magas színvonalú közösség.

kreatív

Siemens

meghatározó

Meleg, elfogadó

Mindig szívesen gondolok az ott eltöltött időkre. Szakmailag és emberileg egyaránt!

Megalapozta az egész életemet

Egy jó közösség volt

Kovács győző

nagyon jó kollégák

rég volt

innováció

Fiatalság

tengerfenék kutatás

Kihívás

sok kedves értékes ember

vezető

meghatározó

Legjobb munkahelyem

Jó emberi és szakmai közösség

A szakmai munkát támogató szervezet

A legjobb munkahelyem volt. Nagyon szerettem ott dolgozni.

Hálás vagyok, hogy az Szki-ban dolgozhattam.

harmadik munkahelyem

Úttörő munkát végzett Magyarországon.

Egy nagyon családi légkör uralkodott.

Szakmai fejlődés

embargó

Meghatározó számomra

export

Kár érte

bázis

Jó lenne, ha túlélte volna a rendszerváltást+

Fiatalságom legszebb éveit töltöttem ezen a munkahelyen!!!!!!!

Fiatalságom álom munkahelye

-

A politikai gazdasági környezet gátolta az intézetben rejlő potenciál kiteljesedését.

programozás

meghatározó pozitív korszaka volt életemnek

jó munkahelyi légkör

Labornégyszög

jó közösség volt

haladás

Az itt végzett munka indított el a tudományos karrieremben.

IFJÚSÁGOM IGAZI TOVÁBBKÉPZŐ INTÉZETE VOLT.

meghatározó volt a szakmában

jó munkahely volt

A Munkahely

Időben sikerült csatlakoznom és fejlődnöm - jelenleg is nagy mértékben használom a tanultakat

fiatalság

Kollegiális

Fejlődés

Iránymutató

inspiráló csapat

jó munkatársak

Kutató

PC

Megtanultam (közösségben dolgozni)

abban a korban így kellett csinálni

fiatal, ambiciózus

Számítástechnikai élcsapat

Szimpatikus, dinamikus, nyitott, együttműködő csapat volt

Jó időszak volt

baráti

Jó telefon ellátottság.

Jó kollégák, jó hangulat, lelkes munka.

R10 és képfeldolgozás

Barátságos, támogató, inspiráló környezet.

jó munkahely

Martinelli tér

Kezdet

Nem voltam a helyemen.

PROCOM 6

Szuper

nagyon szerettem ott dolgozni.

Jó volt odatartozni

ugródeszka

Jól éreztem ott magam.

Jaj de jó volt!

Nagyon jó csapat volt az SRL-ben

Szerettem a munkámat és a legtöbb munkatársamat

Ésszerű függetlenség

Tehetség

Kár, hogy az egész magyar iparhoz hasonlóan megszűnt

fejlődés

Szerettem ott dolgozni.

bs2000

PROPER-16

Tudományos

Életem meghatározó része volt.

folyamatos fejlődés

Nagyon szép emlék

Kiemelkedő szellemi, fejlesztési kapacitás tárháza, amely elfecsérelődött.

meghatározó

szakmaiság és együttműködés

Belharc

Az első munkahelyem, ami olyan, mint az első szerelem egy életre meghatározó.

Professzionizmus

támogató közösség

Családi légkör

élni és élni hagyni, sajátomnak éreztem a céget

Hőskor

Jó adottságokkal indult, sok fiatal, tehetséges szakembernek kiváló iskolája volt, tényleges szakmai eredménye lehetett volna több is, a rendszerváltással tragikus végre jutott. Hosszú távon egyik fontos sikere a szétszóródott szakember gárda.

kár, hogy tönkrement
egymást segítő kollektíva
jó munkahely
Náray Zsolt
Jereván
Inspiráló, kiváló emberek barátsága

Készült a Pannónia Nyomdában
Budapest, 2019. november 22-én
200 példányban

ISBN 978-615-00-6855-8

